

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

Adresseliste

04.09.2023

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2023/996

Protokoll fra møtet i Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder 07.09.2023

Organ:	Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder
Tid:	07. september 2023, kl. 18:00 – 20:00
Møteform:	Digitalt, TEAMS
Protokollen er godkjent av:	Olav Søderberg
Grunnlag for møtegodtgjørelse	2 timer forberedelse, 2 timer møte
Saksbehandler:	Statsforvalteren i Trøndelag, Simon Heier og Signe Jørgensen

Deltakere på nemndsmøtet

Kommune	Medlemmer	Deltakelse	Varamedlemmer	Deltakelse
Alvdal	Olov Grøtting	X	Arne Dagfinn Øynes	
Dovre	Marius Voll		Gunn Jane Ulekleiv	
Folldal	Bente Fossum	X (forlot før sak 47)	Frode Brendryen	
Lesja	Eirik Sæther		Anne Matre	
Molde	Toril Melheim Strand (nestleder)	X	Stig Arild Arvesen	
Oppdal	Haakon Eldar Nordseth	X	Ingrid Husdal Dørum	
Rauma	Reidar Brude	X (forlot før sak 47)	Magnhild Vik	
Rennebu	Per Arild Torsen		Kari Aftreth	
Sunndal	Olav Søderberg (leder)	X	Astrid Sæter	
Tynset	Margrete Sundberg Rusten		Ola Engen	X
Statsforvalteren	Simon Heier (sekretær)	X		
Statsforvalteren	Signe Jørgensen (sekretær)	X		

Saksliste

Saksnr.	Tema
39-2023	Godkjenning av innkalling og saksliste
40-2023	Referat- og orienteringsaker
41-2023	Høring på kommunedelplan for naturmangfold – Oppdal kommune
42-2023	Habilitetssak
43-2023	Høring på detaljplan for miljø og landskap- rehabilitering av dam Fundin og Marsjø – Folldal kommune
44-2023	Utbedring av sti og motorferdsel – Sunndal kommune
45-2023	Høring på søknad om masseuttak til vedlikehold av Markbulivegen og tilliggende seterveger – Folldal kommune
46-2023	Høring på søknad om masseuttak til egen gårdsveg – Holbekkmyra masseuttak – Alvdal kommune
47-2023	Invitasjon til innspillsmøte - Ny politikk i stortingsmelding om villrein
48-2023	Årsmelding 2022 - Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder
49-2023	Eventuelt

39-2023 – Godkjenning av innkalling og saksliste

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes.

Vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes.

40-2023 – Referat- og orienteringssaker

Feil ved behandling av høring på søknad om El- ladepunkt

I sak 38 – 2023 kom villreinnemnda med en høringsuttalelse til søknad om å få sette opp 12 stk. El-ladestasjoner knyttet til eksisterende parkeringsplass ved Hjerkinns Vandrerhjem. Villreinnemnda frarådet etablering av ladestasjoner på Hjerkinns hus, da man fryktet dette skulle generere mer ferdsel og flere fotgjengere opp mot Viewpoint Snøhetta. I uttalelsen pekte også nemnda på at dette er et sårbart område som allerede har for mye ferdsel. Det viste seg dessverre i ettertid at høringen ble behandlet av nemnda etter kommunens frist, på grunn av for lav kapasitet i sekretariatet hos Statsforvalteren. I tillegg førte en intern feil i arkivet hos Statsforvalteren til at nemnda behandlet saken etter at den var ferdig behandlet i kommunen.

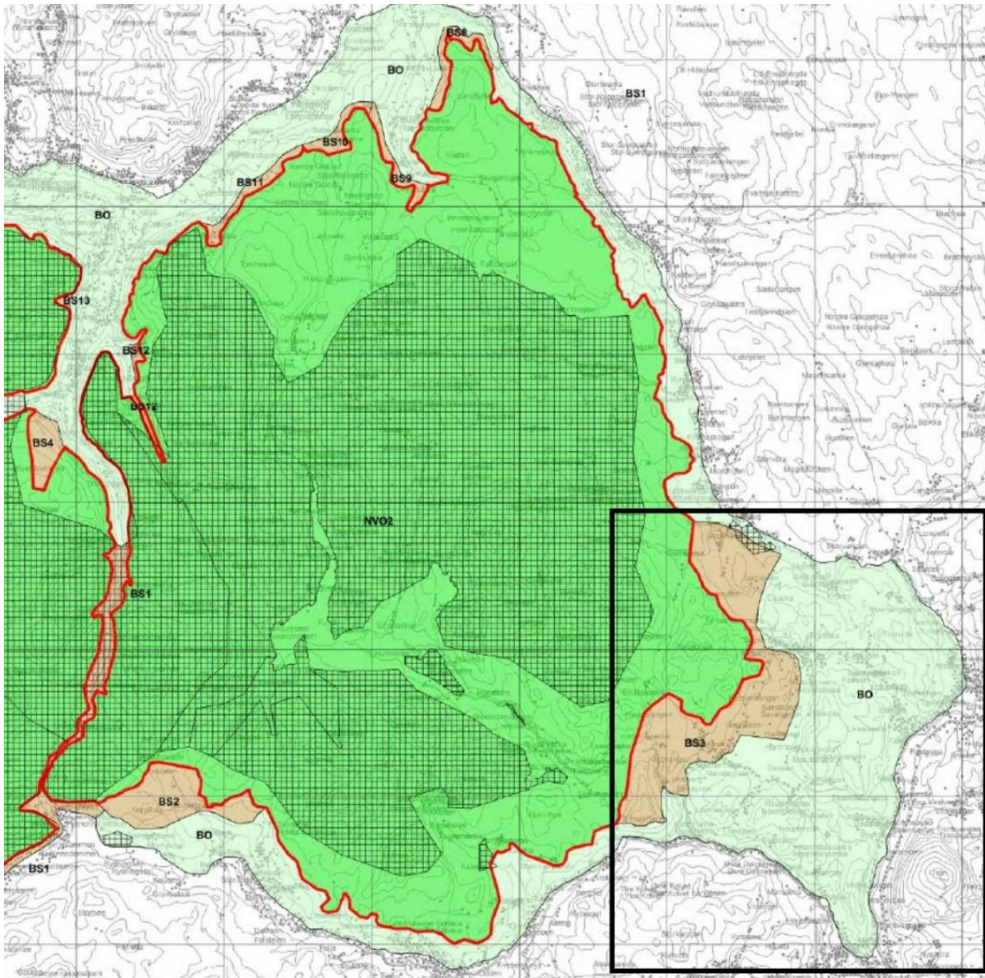
Stolpejakt i Lesja kommune

Lesja kommune vil orientere villreinnemnda om at DNT Gudbrandsdalen og Lesja IL har tatt initiativ til stolpejakt i Lesja kommune. Kommunen har tidligere hatt trimpoeng for tilrettelegging av ferdsel i utmark, men dette er nå avslutta for 2023 siden det er lokalt initiativ til stolpejakt. Stolpejakta reduserer antall turer som promoteres til 7, og de fleste stolpene er lagt utenfor eller i utkanten av villreinområdet.

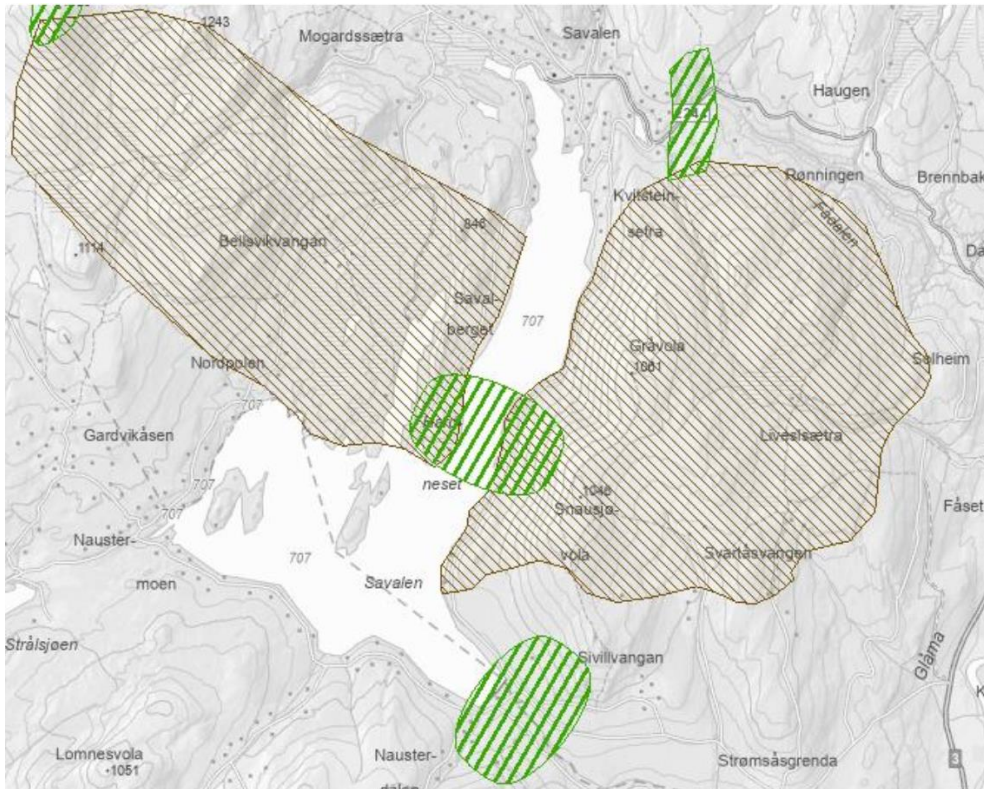
Savalen Natur og Miljø har oversendt forslag om utvidelse av Knutshø landskapsvernområde

Savalen Natur og Miljø ønsker utvidelse av Knutshø landskapsvernområde for å inkludere trekk- og kalvingsområder og sommerbeite for villrein i områdene også øst for Savalen, i Tynset kommune. Betydningen av Sjølia kalve- og beiteområde trekkes frem i forslaget.

Savalen Natur og Miljø begrunner forslaget med at etter man fastsatte grensene for Knutshø landskapsvernområde, basert på rapport fra NINA i 2012, har man sett registreringer av villrein trekk og kalving i områder lenger øst, i den såkalte buffersonen 3 og bygdenært område.

Utsnitt av plankart for Dovrefjellområdet som viser Nasjonalt villreinområde 2 (NVO2, grønn markering) for Knutshø villreinstamme, buffersone 3 (BS3, lys brun markering) og bygdenært område (BO, lys grønn markering).

Trekkområder (grønn skravur) og kalvingsområder (brun skravur) for villrein i Sjølia, samt Gråvola og Snausjøvola ved Savalen.

Savalen Natur og Miljø skriver videre at Sjølia kalve- og beiteområder har en viktig rolle for regionens villrein, som område for genutveksling mellom Knutshø- og Sølnekletten villreinstammer. Savalen Natur og Miljø peker på at innskrenking og fragmentering av villreinområder ved bygging av hytter og veier er en av de største truslene mot villreinen, og mener at det å utvide Knutshø LVO kan bidra til å sikre villreinens leveområder.

Vedtak fra Dovre kommune på søknad om dispensasjon om omdisponering av fjøs til oppholdsrom i Storsandvikvegen 273

I sak 30-2021 ga villreinnemnda uttalelse til høring på søknad om dispensasjon fra kommuneplanen til å bygge om seterbygning m.m., hvor nemnda frarådet omdisponering av fjøs til oppholdsrom. Nemnda argumenterte med at den omsøkte dispensasjonen ville kunne skape presedens for tilsvarende ønsker om omdisponering av uthus og fjøs til oppholdsrom, og dermed bidra til en uheldig økning av samlet belastning i Snøhetta villreinområde. Nemnda påpekte også at det er vist en lokalitet med fangstgraver nær eiendommen. Kommunen innvilget dispensasjon til omdisponering av fjøs til oppholdsrom, og terrenginngrep. Resten av omsøkte tiltak ble avslått. Søker kom med klage på avslag på å skifte ut vinduer i fjøs. Klagen ble ikke tatt til følge.

Utlekking av gytegrus i tilløpsbekker til Aursjøen utsatt grunnet ekstremvær

I sak 17- 2022 ga villreinnemnda en uttalelse til høring på detaljplan for habitattiltak i tilløpsbekker til Aursjøen i Lesja kommune. Tiltakene innebar blant annet bruk av helikopter til å fly sand til fem lokaliteter. I sin uttalelse pekte nemnda på at noen av de aktuelle tiltaksområdene lå nær viktige vårbeiteområder for bukk, i tillegg til at noen av tiltaksområdene var i eller i nærheten av definerte fokusområder. Villreinnemnda mente at dersom tiltakene ble gjennomført i perioden 01.07 – 15.08 ville konsekvensene for villrein være lite negative. Planen ble dermed godkjent av NVE under forutsetning av at arbeidet ble gjennomført i denne perioden pga. villreinhensyn. Da tiltakene skulle gjennomføres august i år, ble arbeidet påvirket av ekstremværet Hans og måtte utsettes. Villreinnemnda anbefalte at Statkraft likevel skulle få tillatelse til å bruke helikopter til å fly inn sand til gyteplassene og legge den ut, under forutsetning av at arbeidet ble gjennomført så raskt været tillot det. Det var da snakk om tre dager med gjenstående arbeid (utflyging og utlegging av grus).

Varsel om undersøkelsesarbeider etter mineralloven §18 i området Rostvangen 5 i Tynset kommune

I sak 31-2020 ga villreinnemnda en uttalelse til høring av søknad om ekspropriasjon av veirett i forbindelse med prøveboring. I sin uttalelse pekte nemnda på at den samlede belastningen av menneskelige forstyrrelser allerede var vurdert som for stor i Knutshø. Nemnda oppfordret til en restriktiv holdning til nye tiltak villreinområdet og pekte på at en eventuell gruvedrift ville forringe villreins leveområde. Den 22.05.2023 mottok Statsforvalteren i Innlandet et varsel om undersøkelsesarbeider på Rostvangen 5 fra Direktoratet for mineralforvaltning. Undersøker er Playfair Mining Ltd. Arbeidet skulle starte opp tidligst 17. juli 2023.

Forslag til vedtak

Referat og orienteringssaker tas til etterretning.

Vedtak

Referat og orienteringssaker tas til etterretning.

41-2023 – Høring - Kommunedelplan for naturmangfold, Oppdal kommune

Saksopplysninger

Villreinnemnda har mottatt høringsdokumenter for kommunedelplan naturmangfold fra Oppdal kommune. Oppdal kommune har utarbeidet ny kommunedelplan for naturmangfold 2023-2033. Naturmangfoldplanen består av en plandel og en handlingsdel.

En kommunedelplan for naturmangfold medfører ingen økte forpliktelser når det gjelder å ta hensyn til overordnede nasjonale eller regionale miljøinteresser. Norske kommuner er allerede forpliktet til å ta slike hensyn.

Arealendringer er den viktigste påvirkningsfaktoren for naturmangfoldet i Norge i dag. De beslutningene som tas gjennom kommunenes arealplanlegging etter plan- og bygningsloven, har i sum stor betydning for hvordan naturmangfoldet blir ivaretatt. En kommunedelplan for naturmangfold er et kunnskapsgrunnlag og verktøy i kommunens arbeid med å ivareta naturmangfold. Det gjelder både innenfor arealplanleggingen etter plan- og bygningsloven og annen planlegging og forvaltning.

Gjennom arbeidet med planen oppnår kommunen at kunnskapen om naturmangfoldet blir mer systematisert og at flere får kjennskap til hvilke verdier som finnes. Planen er en god anledning til å løfte fram naturområder som har verdi lokalt.

Planen skal ta utgangspunkt i kommunens egen situasjon. Kommunen må derfor selv vurdere hva som er prioriterte mål, oppgaver og ambisjonsnivå for planarbeidet. Målene for planarbeidet kan gjerne struktureres i hovedmål og delmål.

Kommunen oversender forlaget til en kommunedelplan for naturmangfold i Oppdal og ønsker tilbakemelding på denne i forhold til villrein.

Vurdering

Vurdering av plandelen:

Avsnittet om villrein

Ingen merknader. Kommunen har fått med seg hovedutfordringene i områdene og dratt ut eksempler på dette innenfor kommunegrensen. Vi vurderer det som fornuftig at kommunen skriver at forvaltning av moskus bør skje på villreinens premisser.

Vurdering av handlingsdelen:

Strategi 1

Kommunen må i vurderingen av utvidelse av hytter og annen utbygging vurdere tilgjengelig kunnskap opp imot påvirkninger og samlet belastning. Det vil si at kommunen må vekte ny kunnskap foran likebehandling i framtidig arealforvaltningen.

For villreinens del så ville det vært en god strategi å få til et regionalt samarbeid om arealforvaltning og motorferdsel i villreinområdene. Det vil kunne sikre en forutsigbar likebehandling regionalt. Mer samarbeid interkommunalt i villreinområdene vil også i større grad kunne sikre at man får vurdert samlet belastningen for villreinen for tiltak innenfor og i randsoner til villreinområdene.

Kommunen bør også ta et standpunkt for hvordan de skal vektlegge villreininteresser i

dispensasjonssaker, eller i områder som påvirker villreinområdet. Her bør villreininteresser veie tungt.

Strategi 2

Kommunen har satt oppfølging av tiltaksplan for kvalitetsnorm for villrein under «tiltak for å kanalisere ferdsel bort fra sårbare områder». Det er satt av 2023 som en frist for gjennomføring av dette tiltaket. Sekretariatet vil påpeke at tiltaksplanene for Knutshø og Snøhetta villreinområder ikke vil godkjennes for sent 2024 eller tidlig 2025. Deretter vil det bli en kontinuerlig prosess med gjennomføring, oppfølging og evaluering av tiltak. Vi anbefaler derfor at kommunen setter opp oppfølging av tiltaksplaner som et 'løpende' tiltak i handlingsplanen.

Vurdering av vedlegg 1:

Her er flere aktuelle kilder til kunnskapsgrunnlag som er relevant i forvaltning av villrein som kommer i tillegg til de som er nevnt i vedlegg 1:

- Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O. & M. Panzacchi. (2013). *Ferdsel i Snøhettaområdet – Sluttrapport* – NINA Rapport 932. 70 s.
- Jordhøy, P., Strand, O., Sørensen, R., Andersen, R. og Panzacchi, M. 2012. *Villreinen i Snøhetta- og Knutshøområdet. Status og leveområde*. NINA -Rapport 800. 102 s. + vedlegg.
- Kjørstad, M., Bøthun, S. W., Gundersen, V., Holand, Ø., Madslie, K., Mysterud, A., Myren, I. N., Punsvik, T., Røed, K. H., Strand, O., Tveraa, T., Tømmervik, H., Ytrehus, B. & Veiberg, V. (red.). 2017. Miljøkvalitetsnorm for villrein - Forslag fra en ekspertgruppe. – NINA Rapport 1400. 193 s.
- Rolandsen, C.M., Tveraa, T., Gundersen, V., Røed, K.H., Tømmervik, H., Kvie, K., Våge, J., Skarin, A. & Strand, O. 2022. Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein. Første klassifisering – 2022. NINA Rapport 2126. Norsk institutt for naturforskning + vedlegg.
- Strand, O., Gundersen, V., Jordhøy, P., Andersen, R., Nerhoel I., Panzacchi, M. & Van Moorter, B. 2015. Villreinens arealbruk i Knutshø. Resultater fra GPS-undersøkelsene. – NINA Rapport 1019. 131 s.
- Strand, O., Flemsæter, F., Gundersen, V. & Rønningen, K. (2013). *Horisont Snøhetta*. – NINA Temahefte 51. 99 s.
- Zouhar, Y., Wold, L. C. & Gundersen, V. 2023. Brukerundersøkelse i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Sommeren 2022. NINA Rapport 2299. Norsk institutt for naturforskning.

Vurdering av vedlegg 2:

Norsk villreinsenter har sammen med lokale arbeidsgrupper utarbeidet kart for funksjonsområder (ulike sesongbeiter) og fokusområder (områder med mulige konflikter mellom villrein og mennesker). Disse vurderer vi til å være faglige gode og oppdaterte. Det er laget slike kart både for Knutshø villreinområde (<https://villrein.no/kvalitetsnorm/delnormtreknutsho/>) og for Snøhetta villreinområde (<https://villrein.no/kvalitetsnorm/delnormtresnohetta/>).

«Kartlegging av villreinens arealbruk kan brukes til å forutsi hvordan villreinen sannsynligvis vil bruke ulike arealer til gitte tidspunkt. F.eks. medfører naturlig variasjon i beite, topografi og klimatiske forhold usikkerhet i slike forutsigelser. I tillegg påvirker menneskeskapte inngrep og forstyrrelser villreinens arealbruk. Kartleggingsarbeidet har et rent faglig perspektiv. Villreinen er en art som normalt har en dynamisk beitebruk over tid. I naturen er det sjelden markerte grenser i villreinens bruk av områder. En kan derfor ikke se på grensene i kartet som absolutte avgrensninger, men de må sees som visualiseringer av reinens sannsynlige arealbruk» (villrein.no).

Sekretariatet vurderer kartene som veldig nyttige verktøy i areal- og villreinforvaltningen. Samtidig vil advare mot at kommunen ikke kun setter søkelys på de utvalgte fokusområdene, men i stedet tenker helhetlig forvaltning og gjerne på et landskapsnivå.

Med Norsk institutt for naturforskning i spissen så er det utviklet et nettverksbasert kart som viser hvordan villreinen oppfatter tilgjengelig ressursgrunnlag, funksjonsområder, korridorer, barrierer og menneskelig påvirkning gjennom de ulike årstidene (<https://sites.google.com/view/reindeermapsnorway/module-1-view-maps>).

Kartet kan være nyttig for kommunen i forvaltningen og for bærekraftig arealplanlegging. Det kan hjelpe til med å forstå hvilke prioriteringer for bevaring eller restaurering som er nødvendig i et landskapsperspektiv.

Det er bra at kommunen skriver at det «bør» tas spesielt hensyn til leveområder og funksjonsområder i arealplanlegging mv. Kommunen skriver videre at nedbygging og forstyrrende tiltak bør unngås. Dette mener sekretariatet er helt nødvendig framover med den nye kunnskapen fra kvalitetsnormen som bakgrunn. Samlet belastning må vurderes arealsaker. Kvalitetsnormen for både Knutshø og Snøhetta har pekt på at den samlede belastningen for områdene har vært for stor.

Det vurderes som nødvendig å legge betydelig vekt på det økende presset som villreinen i Norge står overfor, gjennom nedbygging av leveområder, økt ferdsel og negativ påvirkning gjennom klimaendringer og sykdom. Det aktuelle tiltaket kan isolert sett synes lite. Det er imidlertid nødvendig å se den samla effekten av mange små inngrep, som over tid vil være stor. Etter § 10 i naturmangfoldloven skal «*En påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for*». Den omsøkte dispensasjonen vil kunne skape presedens for tilsvarende ønsker om utvidelser av fritidsboliger innenfor det nasjonale villreinområdet, og dermed bidra til å utsette villreinområdene for en uheldig samlet belastning. Villreinområdet har allerede en uønsket dårlig kvalitet. Med bakgrunn i dette vurderes det som generelt viktig å ha en restriktiv holdning til utvidelse av bygninger i dette området. Spesielt utbygging som tilrettelegger for økt overnattingskapasitet i fritidsboliger.

Forslag til vedtak

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø vurderer det som positivt at Oppdal kommune har et stort fokus på ivaretagelse av villreinens behov i plan for naturmangfold. Vi anbefaler at kommunen justerer handlingsplandelen og innlemmer følgende i strategidelen:

Strategi 1

- Kommunen må i vurderingen av utvidelse av hytter og annen utbygging vurdere tilgjengelig kunnskap opp imot påvirkninger og samlet belastning. Det vil si at kommunen må vekte ny kunnskap foran likebehandling i framtidig arealforvaltningen. Villreininteresser bør vektlegges tungt i dispensasjonssaker, eller i områder som påvirker villreinområdet.
- Kommunen bør tiltrebe å få til et regionalt samarbeid om arealforvaltning og motorferdsel i villreinområdene.

Strategi 2

- Kommunen bør ha oppfølging av tiltaksplaner som et 'løpende' tiltak i handlingsplanen.

Behandling

Forslag til vedtak støttes enstemmig.

Vedtak

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø vurderer det som positivt at Oppdal kommune har et stort fokus på ivaretagelse av villreinens behov i plan for naturmangfold. Vi anbefaler at kommunen

justerer handlingsplandelen og innlemmer følgende i strategidelen:

Strategi 1

- Kommunen må i vurderingen av utvidelse av hytter og annen utbygging vurdere tilgjengelig kunnskap opp imot påvirkninger og samlet belastning. Det vil si at kommunen må vekke ny kunnskap foran likebehandling i framtidig arealforvaltningen. Villreininteresser bør vektlegges tungt i dispensasjonssaker, eller i områder som påvirker villreinområdet.
- Kommunen bør tiltrebe å få til et regionalt samarbeid om arealforvaltning og motorferdsel i villreinområdene.

Strategi 2

- Kommunen bør ha oppfølging av tiltaksplaner som et *'løpende'* tiltak i handlingsplanen.

42-2023 – Habilitetssak

Saksopplysninger

Den 3. april 2023 tok Erling Rød kontakt med Statsforvalteren med spørsmål om habilitet. Dette var knyttet til nemndas møte der kvotefastsettelsene skulle vurderes og godkjennes. Han stilte spørsmål til om Torill Melheim Strand, som nestleder i Eresfjord og Vistdal Fjellstyre kan være med å vurdere og godkjenne en eventuell kvotefastsettelse.

Det ble også stilt spørsmål til om Kari Marie Jenstad var habil til å legge grunnlaget for å gi forslag for villreinnemnda når hun sitter som leder i Sunndal Fjellstyre og som en privat grunneier i området.

På grunn av begrenset kapasitet hos sekretariatet fra april til september, så har ikke saken blitt presentert for nemnda før dette møtet.

Vurdering

Vi har sendt spørsmålet til en jurist hos Statsforvalteren i Trøndelag og fikk dette til svar: Det er vanlig at de som sitter i ei villreinnemnd har en eller annen rolle mer lokalt i villreinforvaltningen. Det er jo gjerne derfor de blir foreslått til og stiller seg til disposisjon for nemnda med et allerede eksisterende engasjement for villreinen. Mange kan være jegere selv, og vedtak kan tenkes å påvirke også de på ett eller annet vis. Det er veldig vanlig i slike kollegiale organer at man har en eller annen interesse i en sak. Dette ser man i eksempelvis kommunestyre der de fatter vedtak som man selv blir berørt av. Dette i seg selv gjør de ikke inhabile.

Dette er uproblematisk så lenge nemnda bare fastsetter totalkvote for villreinområdet/valdet, og ikke fordeler rein på ulike jaktfelt. Om nemnda skulle behandle en sak om berører Eresfjord og Vistdal Fjellstyre direkte så ville saken vært annerledes.

Kari Marie Jenstad er ikke medlem eller varamedlem i nemnda. Vi ser det ikke som vår oppgave å gjøre vurderinger her.

I kollegiale organ, som villreinnemnda er, er det organet som vurderer habilitetsspørsmålet, jf. forvaltningsloven § 8 andre og tredje ledd:

§ 8. (avgjørelse av habilitetsspørsmålet).

«Tjenestemannen avgjør selv om han er ugild. Dersom en part krever det og det kan gjøres uten vesentlig tidsspille, eller tjenestemannen ellers selv finner grunn til det, skal han forelegge spørsmålet for sin nærmeste overordnede til avgjørelse.

I kollegiale organ treffes avgjørelsen av organet selv, uten at vedkommende medlem deltar.

Dersom det i en og samme sak oppstår spørsmål om ugildhet for flere medlemmer, kan ingen av dem delta ved avgjørelsen av sin egen eller et annet medlems habilitet, med mindre organet ellers ikke ville være vedtaksført i spørsmålet. I sistnevnte tilfelle skal alle møtende medlemmer delta.

Medlem skal i god tid si fra om forhold som gjør eller kan gjøre ham ugild. Før spørsmålet avgjøres, bør varamann eller annen stedfortreder innkalles til å møte og delta ved avgjørelsen dersom det kan gjøres uten vesentlig tidsspille eller kostnad.»

Forslag til vedtak

I habilitetsspørsmål i kollegiale organ, er det organet selv som skal treffe avgjørelsen. Sekretariatet har derfor ingen forslag til vedtak.

Behandling

Toril Melheim Strand ber om at nemnda vurderer hennes habilitet før saken tas opp. Resten av nemndsmedlemmene er enstemmige i at Toril Melheim Strand ikke er inhabil i videre saksbehandling.

Behandling av 42-2023:

Villreinnemnda vurderer at Toril Melheim Strand ikke har noen personlig gevinst av å være med på å godkjenne kvoter. Nemnda er enstemmig enige med juristens vurdering av saken. Villreinnemnda vurderer at Toril Melheim Strand ikke var inhabil i saken (24-2023) der kvotefastsettelsen for Snøhetta skulle vurderes og godkjennes.

Vedtak

Villreinnemnda vurderer at Toril Melheim Strand ikke har noen personlig gevinst av å være med på å godkjenne kvoter. Nemnda er enstemmig enige med juristens vurdering av saken. Villreinnemnda vurderer at Toril Melheim Strand ikke var inhabil i saken der kvotefastsettelsene skulle vurderes og godkjennes.

43-2023 – Høring – Detaljplan for miljø og landskap for grunnundersøkelser og uttak av stein- rehabilitering av dam Fundin og dam Marsjø, Folldal kommune

Saksopplysninger

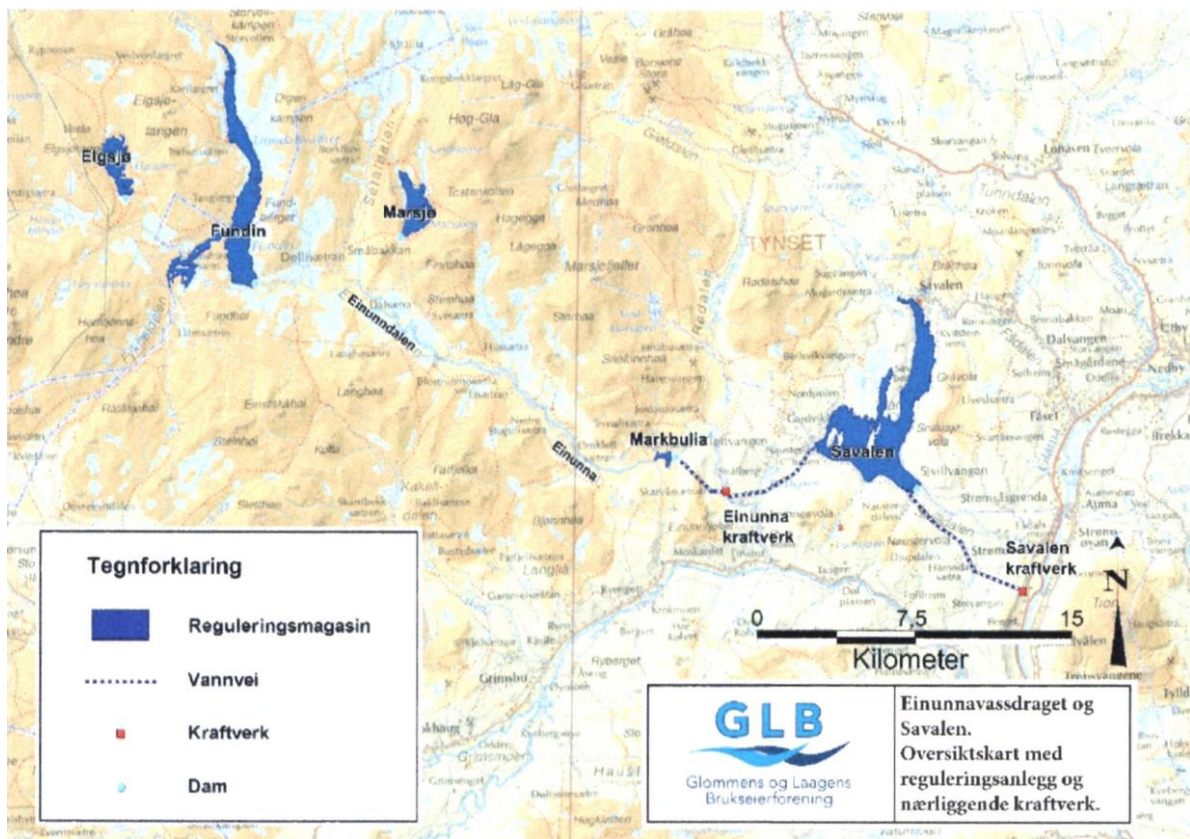
Villreinnemnda har mottatt høringsdokumenter fra Norges vassdrags- og energidirektorat for detaljplan for miljø og landskap for grunnundersøkelser og uttak av stein til rehabilitering av dam Fundin og Marsjø i Folldal kommune.

Selve konsesjonen ligger fast, men dam Fundin og dam Marsjø tilfredsstiller ikke dagens krav til damsikkerhet og må derfor rehabiliteres. Arbeidet med rehabilitering vil kreve store mengder blokkstein og fyllmasser. Foreløpig har undersøkelser identifisert fire mulige lokaliteter for uttak av dette, men det er fortsatt behov for å ta ut litt stein og gjøre grunnundersøkelser for å fastslå kvaliteten på steinen. Den framlagte detaljplanen for miljø og landskap beskriver de fire lokalitetene som ønskes nærmere undersøkt. Høringen dreier seg dermed om hvilke hensyn som må ivaretas i forbindelse med grunnundersøkelser/prøveuttak.

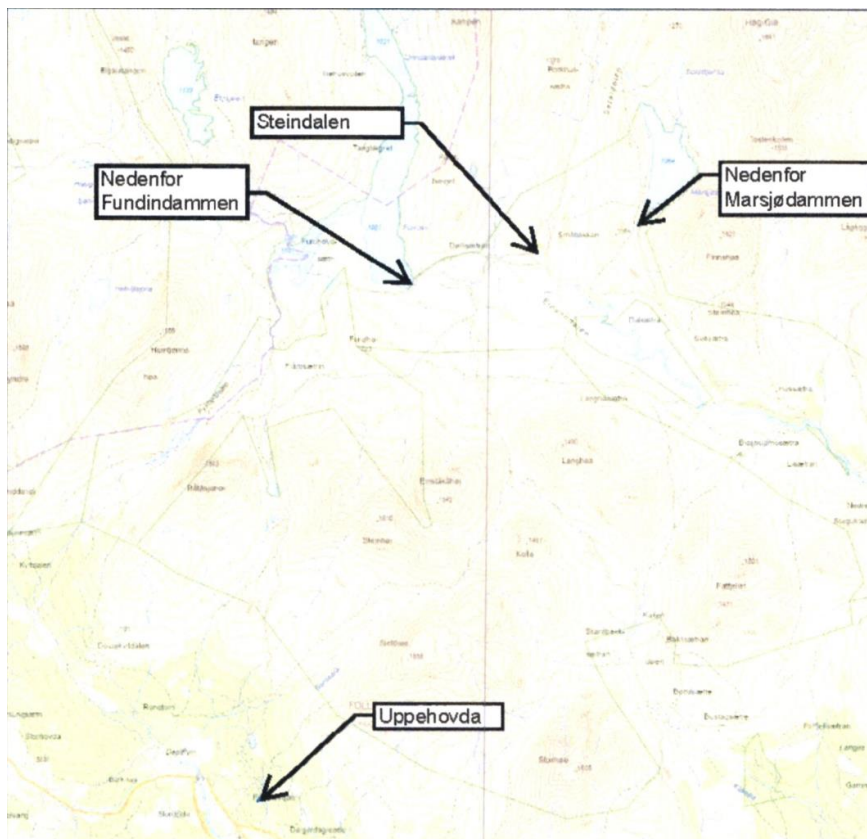
Lokalitetene hvor det er planlagt å utføre grunnundersøkelser er ved dam Fundin, sør for Småbakkan (Steindalen), nedenfor dam Marsjø og nord for Uppehovda.

Undersøkelsene skal utføres ved hjelp av borerigg og gravemaskin. Ved kjøring i terrenget skal eksisterende kjørespor og veger benyttes så langt det lar seg gjøre. Berørt terreng vil bli istandsatt og områder for prøveuttak vil bli arrondert og tilrettelagt for naturlig revegetering. Det antas at det tar ca. 2-5 dager å gjennomføre grunnundersøkelsene på hver lokalitet. Undersøkelsene skal etter planen foregå høst 2023.

Hafslund ECO vannkraft mener at aktiviteten ikke vil påvirke villrein negativt fordi grunnundersøkelsene i villreinområdet vil skje innenfor en begrenset tidsramme (2-5 dager), på sensommer/høst mens villreinen har andre tilgjengelige beiteområder, og i nærheten av veger og områder hvor det normalt er menneskelig ferdsel. Forundersøkelsene vil ikke medføre større, permanente endringer i terrenget. Når detaljplan for landskap og miljø for rehabiliteringen skal utarbeides, vil dette inneholde planer for masseuttak og transport. Da vil det bli lagt frem en egen rapport med konsekvensutredning for villrein og avbøtende tiltak.

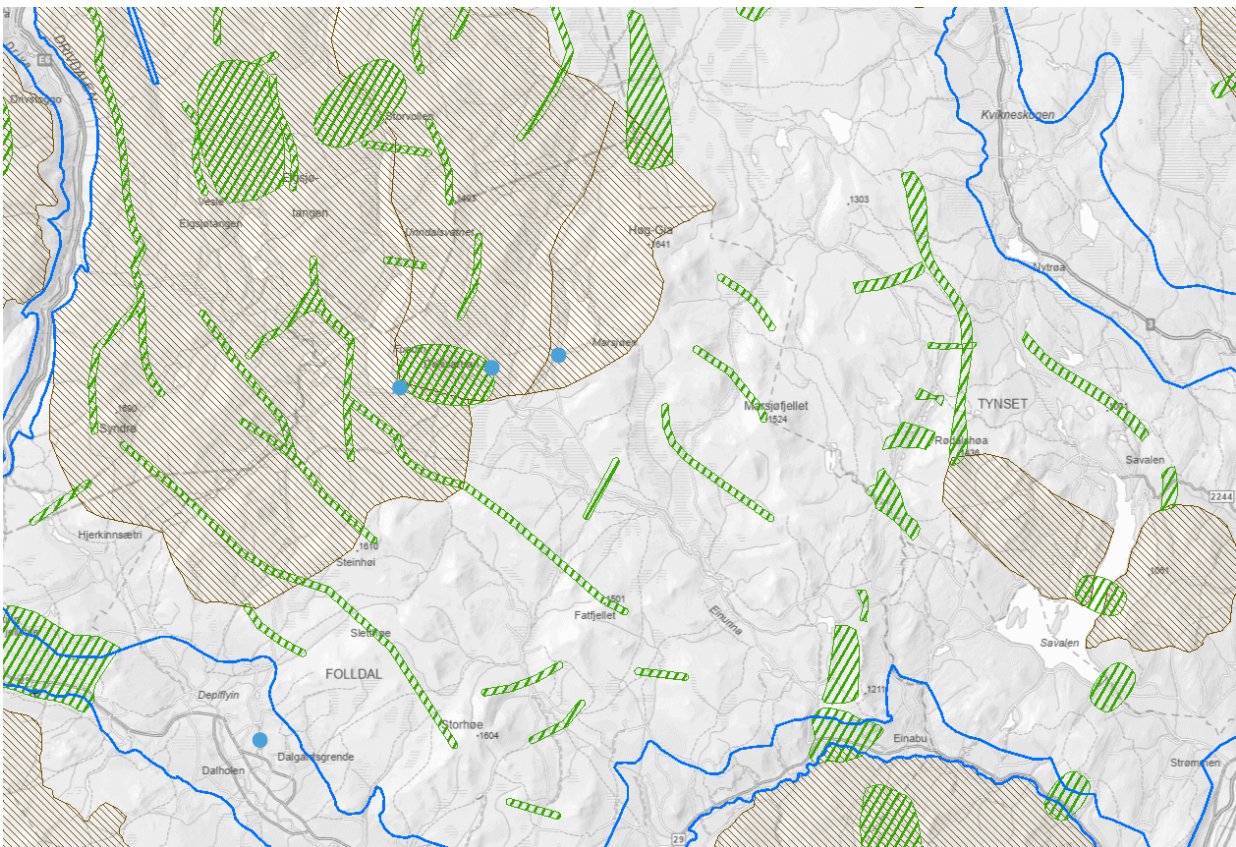
Oversiktskart fra detaljplanen med geografisk plassering av Fundin og Marsjø, samt øvrige vannkraftanlegg i området.

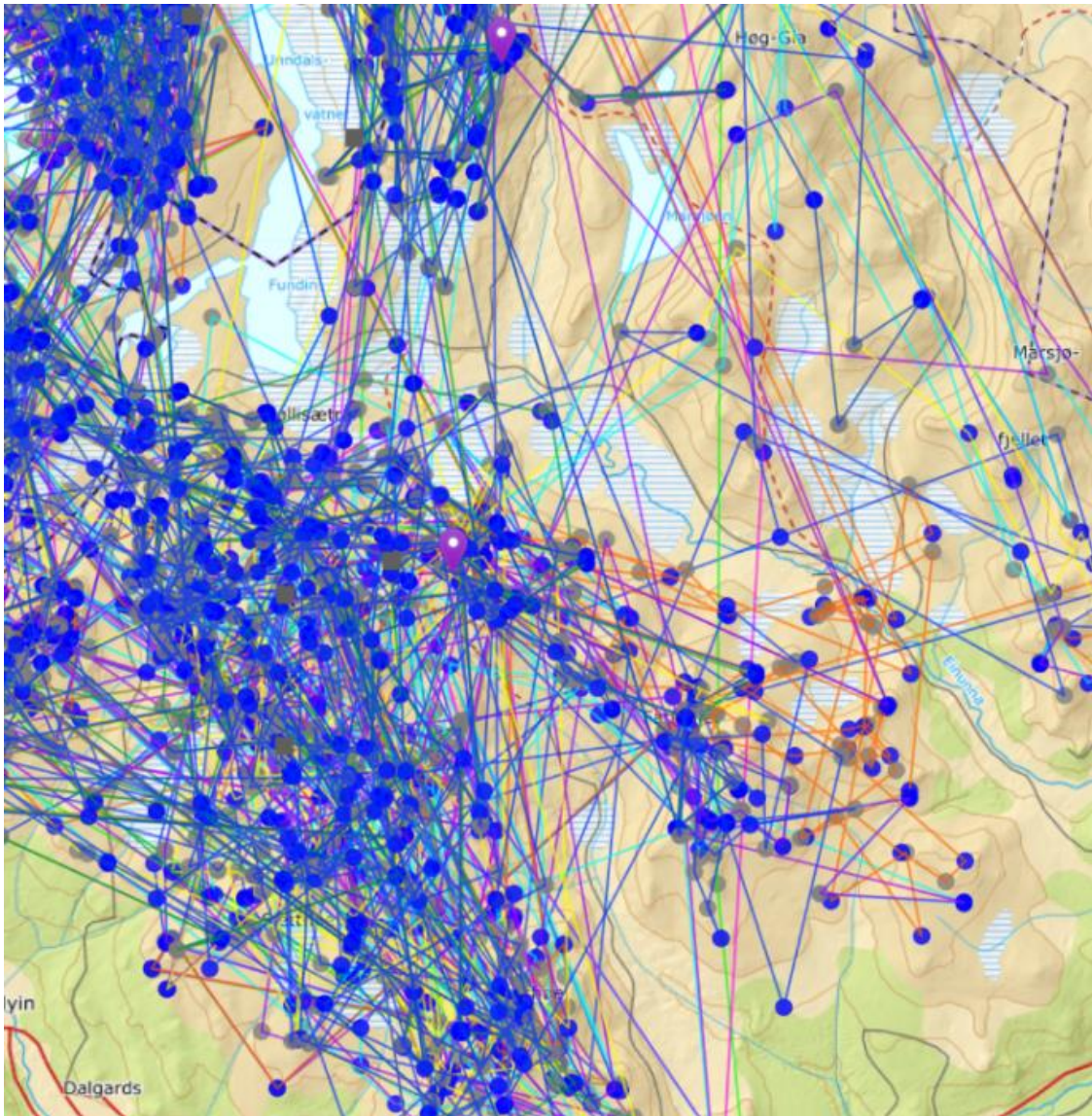
Oversiktskart fra detaljplanen over hvor lokalitetene der det planlegges grunnundersøkelser ligger.

Villreinens bruk av området

Tre av de fire lokalitetene hvor det er planlagt grunnundersøkelser og prøveuttak av stein, ligger innenfor Knutshø villreinområdet; dam Fundin, Steindalen og dam Marsjø. De aktuelle områdene innenfor villreinområdet er registrert som både helårsbeite og kalvings- og oppvekstområde for rein i naturbase.no. To av lokalitetene, dam Fundin og Steindalen, berører i tillegg trekkområde for villrein. Lokaliteten nord for Uppehovda ligger utenfor villreinområdet, men massetransportstrekningen som eventuelt kommer senere, om de bestemmer seg for den lokaliteten, vil måtte skje gjennom deler av villreinområdet.

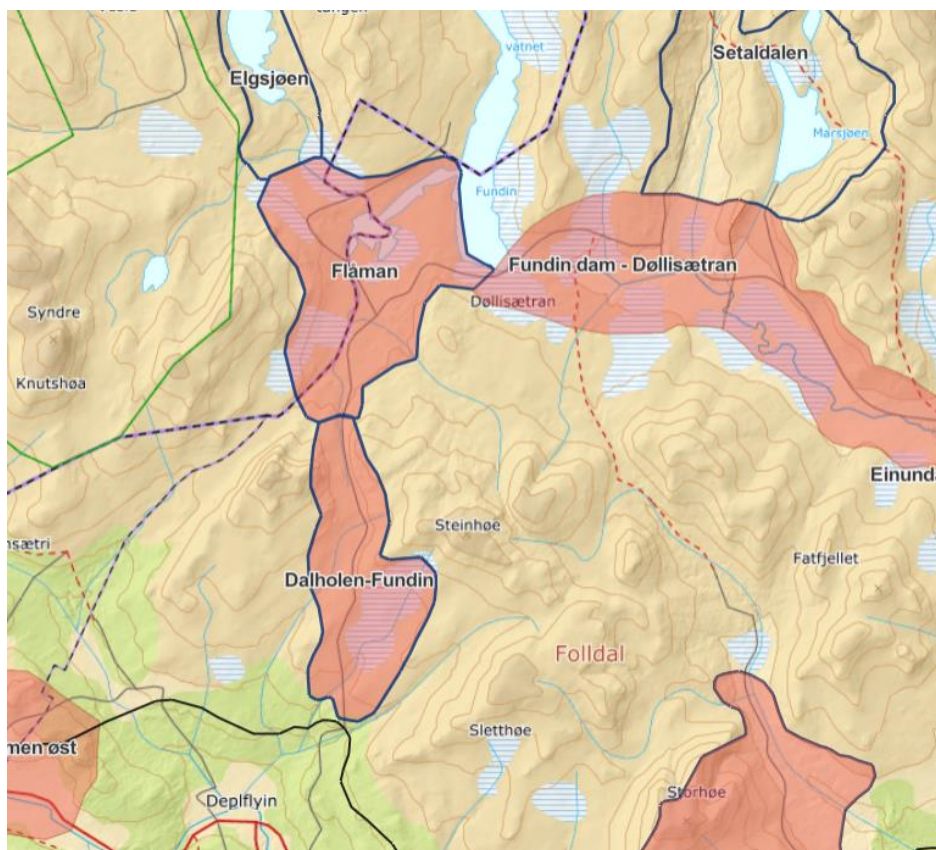
Kart fra naturbase.no som viser trekkpassasjer (grønn skravur) og kalvingsområder (brun skravur). Blå prikk viser omtrentlig plassering av de fire lokalitetene.

Kart over GPS-merkede villrein i de aktuelle områdene for grunnundersøkelser.

Området for trekkpassasje mellom lokalitetene dam Fundin og Steindalen er en del av fokusområdet Fundin dam- Døllisætran (KN03), som utgjør den innerste delen av Einunndalen. Utfordringer i forbindelse med trekk, hvor vei og ferdsel hindrer nord-sørvandringer, gjør at området er trukket fram som fokusområde. Dyreflokkene kan bli stående å trykke i myrområdene i lengre tid før de velger å krysse. Åpen elv skaper store problemer med kryssing på vinter og vår, noe som også påvirker trekket i forbindelse med kalving. Trekkhinderet er vurdert til å være på 50-90 %.

En eventuell transport fra Uppehovda til dam Fundin og Marsjø vil også gå gjennom flere trekk- og fokusområder. Dette gjelder fokusområdet Dalholen-Fundin (KN04) og fokusområdet Flåman (KN05). Fokusområdet Dalholen- Fundin ligger på begge sider av veien fra Dalholen og inn mot Fundin, og trekket forbi dalen er vurdert til å være redusert med 50-90% i barmarksesongen. I tillegg ser man, grunnet ferdsel og vei, en sterk arealunnavvikelse (over 90 %) sommer og høst i tillegg til noe arealunnavvikelse resten av året. I fokusområdet Flåman blir trekk og beite i barmarksesongen hindret av camping og ferdsel. Området er lite brukt om vinteren, men fostringsflokker bruker området i april og mai.

Kartutsnitt fra villrein.no som viser fokusområdet Fundin dam- Døllisætran (KN03), fokusområdet Dalholen – Fundin (KN04) og fokusområdet Flåman (KN05).

Vurdering

Norge er i dag det eneste landet i Europa som har rester av den opprinnelige ville fjellreinen, og har derfor et spesielt ansvar for å ta vare på og forvalte villreinen slik at også fremtidige generasjoner kan oppleve levedyktig bestand av villrein.

Knutshø villreinområde er et nasjonalt villreinområde og en del av Europeisk villreinregion. Villrein er oppført som truet art på den globale rødlisten og som nært truet på den nasjonale rødlisten. Villreinen i Knutshø vurderes som svært verdifull. Villreinen i Knutshø er også svært sky. Her reagerer reinen tidlig på menneskelige forstyrrelser og har lang fluktavstand. Villreinen lever i et ekstremt miljø og det skal lite til før villreinen blir forstyrret slik at det går på bekostning av kondisjon og reproduksjon. Villreinen i Knutshø har store utfordringer med produksjon og til dels arealbruk. I april 2022 ble den første tilstandsklassifiseringen av de 10 nasjonale villreinområdene ferdigstilt. Helhetsvurderingen medførte at Knutshø villreinområde ble klassifisert til dårlig kvalitet. Med utgangspunkt i tilstanden til villreinen i Knutshø og statusen til arten, vurderes det som svært viktig at det tas hensyn til reinens behov for bruk av trekk, kalvings- og beitearealer når det planlegges arealinngrep i villreinområdet.

Det understrekes i høringen kun dreier seg om hvilke hensyn som bør ivaretas i forbindelse med grunnundersøkelser/prøveuttak. Vi er sterkt kritiske til at høringen begrenses til kun grunnundersøkelsene. Følgende av valg av valgalternativene er svært ulike og med forskjellige hensyn. Det forventes derfor at det gjøres konsekvensutredninger av det/de alternativene man velger å gå videre med, og at villreinnemnda får uttale seg.

Alle tre lokalitetene inne i villreinområdet ligger i områder preget av mye aktivitet og trafikk i barmarksperioden. For trekket mellom Fundin dam og Døllisætran (fokusområde KN03), som er

viktig ved nord-sørvandringer, ser man sterk arealunnvikelse deler av året. Villreinen opplever her også store problemer med trekk inn mot kalvingsområdet før kalvinga. Dette området vil dermed være ekstra utsatt for økt trafikk og anleggsaktivitet i vår-perioden. Nå skal grunnundersøkelsene foregå på høsten og derfor forventes derfor at de negative virkningene blir noe mindre. Vi vurderer ikke her konsekvensene av eventuelle uttak, men kun grunnundersøkelser.

Grunnundersøkelser, prøveboring og arbeid med istandsetting vil føre til en økt belastning i området i en kort periode. I all den tid at villreinjakten foregår i området (20. august til 15. september), så har villreinen behov for større områder bevege seg på. Denne perioden er spesielt kritisk på grunn av mye aktivitet i fjellet med jegere, bønder på tilsyn/sausanking, turister/turgåere, annen barmarksaktivitet m.m. Grunnundersøkelser innenfor villreinområdet bør derfor unngås i denne perioden og aller helst legges til etter jaktsslutt.

Dersom man kun tar høyde for gjennomføring av grunnundersøkelser, så støttes gjennomføring av grunnundersøkelser på lokaliteten 'Uppehovda' utenfor villreinområdet. Som et sekundæralternativer så kan lokalitetene 'Nedenfor Marsjødammen' og 'Nedenfor Fundindammen' undersøkes. 'Nedenfor Marsjødammen' ligger utenfor det mest kritiske trekkområdet og utenfor spesielt utvalgte fokusområder. Uttaksområdet for 'Nedenfor Fundindammen' ligger så nært dammen at fordelene med å hente massene nært veier opp for ulempene med tiltak i utkanten av et trekkområde. Om ikke massene hentes herifra så vil det uansett foregå aktivitet med maskiner på det samme stedet.

Forslag til vedtak

Tre av de fire lokalitetene som vurderes til grunnundersøkelser og prøveboring ligger i Knutshø villreinområde. Villreinnemnda vurderer det som svært viktig å begrense trafikk og aktivitet i villreinområdet generelt, og gjennom sårbare trekkområder spesielt. Aktivitet i forbindelse med grunnundersøkelser og prøveboring, samt istandsetting av berørt terreng og arrondering, vil ikke være vesentlig negativ. Omfanget av aktiviteten er begrenset, men resultatene av undersøkelse/-r kan bety at omfanget blir vesentlig negativt for en presset villreinstamme.

Villreinnemnda er derfor sterkt kritiske til at høringen begrenses til kun grunnundersøkelsene. Følgende av valg av valgalternativene er svært ulike og med forskjellige hensyn. Det forventes derfor at det gjøres grundige konsekvensutredninger av det/de alternativene man velger å gå videre med, og at villreinnemnda får uttale seg.

Grunnundersøkelser, prøveboring og arbeid med istandsetting vil føre til en økt belastning i området i en kort periode. I all den tid at villreinjakten foregår i området (20. august til 15. september), så har villreinen behov for større områder bevege seg på. Denne perioden er spesielt kritisk på grunn av mye aktivitet i fjellet med jegere, bønder på tilsyn/sausanking, turister/turgåere, annen barmarksaktivitet m.m. Grunnundersøkelser innenfor villreinområdet bør derfor unngås i denne perioden og aller helst legges til etter jaktsslutt.

Dersom man kun tar høyde for gjennomføring av grunnundersøkelser, så støttes gjennomføring av grunnundersøkelser på lokaliteten 'Uppehovda' utenfor villreinområdet. Som et sekundæralternativer så kan lokalitetene 'Nedenfor Marsjødammen' og 'Nedenfor Fundindammen' undersøkes. 'Nedenfor Marsjødammen' ligger utenfor det mest kritiske trekkområdet og utenfor spesielt utvalgte fokusområder. Uttaksområdet for 'Nedenfor Fundindammen' ligger så nært dammen at fordelene med å hente massene nært veier opp for ulempene med tiltak i utkanten av et trekkområde. Om ikke massene hentes herifra så vil det uansett foregå aktivitet med maskiner på det samme stedet.

Behandling

Uheldig tidspunkt at dette kommer samtidig som tiltaksplanene. Det gir en del feil signaler at noen kan holde på med anleggsvirksomhet i sentrale områder samtidig som det snakkes om ferdselsregulering m.m. Her går det et skille på hva som er samfunnskritisk aktivitet og ikke.

Villreinnemnda er enige i forslaget til vedtak.

Vedtak

Tre av de fire lokalitetene som vurderes til grunnundersøkelser og prøveboring ligger i Knutshø villreinområde. Villreinnemnda vurderer det som svært viktig å begrense trafikk og aktivitet i villreinområdet generelt, og gjennom sårbare trekkområder spesielt. Aktivitet i forbindelse med grunnundersøkelser og prøveboring, samt istandsetting av berørt terreng og arrondering, vil ikke være vesentlig negativ. Omfanget av aktiviteten er begrenset, men resultatene av undersøkelse/-r kan bety at omfanget blir vesentlig negativt for en presset villreinstamme.

Villreinnemnda er derfor sterkt kritiske til at høringen begrenses til kun grunnundersøkelsene. Følgende av valg av valgalternativene er svært ulike og med forskjellige hensyn. Det forventes derfor at det gjøres grundige konsekvensutredninger av det/de alternativene man velger å gå videre med, og at villreinnemnda får uttale seg.

Grunnundersøkelser, prøveboring og arbeid med istandsetting vil føre til en økt belastning i området i en kort periode. I all den tid at villreinjakten foregår i området (20. august til 15. september), så har villreinen behov for større områder bevege seg på. Denne perioden er spesielt kritisk på grunn av mye aktivitet i fjellet med jegere, bønder på tilsyn/sausanking, turister/turgåere, annen barmarksaktivitet m.m. Grunnundersøkelser innenfor villreinområdet bør derfor unngås i denne perioden og aller helst legges til etter jaktslutt.

Dersom man kun tar høyde for gjennomføring av grunnundersøkelser, så støttes gjennomføring av grunnundersøkelser på lokaliteten 'Uppehovda' utenfor villreinområdet. Som et sekundæralternativer så kan lokalitetene 'Nedenfor Marsjødammen' og 'Nedenfor Fundindammen' undersøkes. 'Nedenfor Marsjødammen' ligger utenfor det mest kritiske trekkområdet og utenfor spesielt utvalgte fokusområder. Uttaksområdet for 'Nedenfor Fundindammen' ligger så nært dammen at fordelene med å hente massene nært veier opp for ulempene med tiltak i utkanten av et trekkområde. Om ikke massene hentes herifra så vil det uansett foregå aktivitet med maskiner på det samme stedet.

44-2023 – Høring – Utbedring av sti og motorferdsel, Sunndal kommune

Saksopplysninger

Sunndal kommune opplyser villreinnemnda om at det har kommet inn ny kunnskap i sak om utbedring av sti og tillatelse til motorferdsel i sammenheng med stiutbedring, i Grødalen innenfor Åmotan- Grøvdalen landskapsvernområde, og at de i den forbindelse ønsker en uttalelse fra villreinnemnda.

Bakgrunn for saken:

Fra 2020-2022 har Sunndal kommune innvilget tre søknader om, og gitt tilskudd til, utbedring av tilkomst via Grølia-Jokerdalen-Dalasetra. November 2022 ble det gjennomført befarings i Nedre Grødalen med kjentmann Erik Bredesen, Tore Ulvund fra Sunndal kommune og Bernhard Svendsgard, nasjonalparkforvalter i Dovrefjell nasjonalparkstyre. Det kom frem at det var behov for tiltak for å utbedre gangsti fra både Stortela og Dalasetra. Nedre Grødal jakt- og fiskelag søkte i november 2022 om tilskudd til å gjennomføre flere tiltak videre innover langs sti i Grødalen, og Sunndal kommune fattet samme måned vedtak om å gi tilskudd til gjennomføring av disse tiltakene.

Beskrivelse av tiltakene:

Nedre Grødal jakt- og fiskelag som har søkt om tilrettelegging av sti og bruer å fremme beiting og bruk av innmarks- og utmarksressurser. De omsøkte tiltak ligger innenfor Åmotan- Grøvdalen landskapsvernområde og Snøhetta villreinområde, og gjelder strekningen fra Dalaseterbrua fram til Stortela. Det er ønske om å etablere grussti gjennom Grødalen. Det har blitt søkt om restaurering av tre bruer i tillegg til to nye gangbruer. Det har også blitt søkt om nødvendig motorferdsel med gravemaskin og nødvendige maskiner for å gjennomføre arbeidet. Man vet ikke nøyaktig hvor mye bruk av motorisert ferdsel som må til og hvor mye man kan utbedre manuelt. Dalaura er blant de deltraseer hvor gravemaskin må brukes. Prosjektperiode 2023-2025.

Kort beskrivelse av tiltak:

- Dalaseterbrua - Dalavatnet: Opparbeiding av opprinnelig sti som gikk på nordsida.
- Dalavatnet – Åkersetra: Stien må utbedres. Drenering, oppbygging og grusing.
- Åkersetra - Stortela: opprusting eksisterende kjørespor. Tursti legges etter denne traseen.
- To nye bruer ved Høgfallet og Tor-spranget. Dette er to bruer utenom stien, men som vil kobles sammen med gjeterstier på den andre siden av elva.

Utvidet kunnskap:

I ettertid har kommunen fått utvida kunnskap i saken og i mars 2023 kom tilleggsinformasjon om krøttersti. Tidligere gårdbruker i Østgard Flatvad, Lars Flatvad, bekrefter at nær sagt kun Dalaura i tidligere tider har blitt brukt som storfesti, men at den nå må utbedres og rettes ut for å insentivere og tilrettelegge for å få storfe oppi Nedre Grødalen igjen. Turiststien går fra Dalasetra over bru til Dalasetra, oppover på vestsiden av Dalaura og elva og over igjen via bru. Disse eksisterende gangbruene har ikke vært, og kan ikke benyttes for å jage/slippe storfe oppover mot Åkersetra, Storsetrin/Prestsetra i fremtiden. For å igjen få inn storfe i sambeiting med sau og geit i Nedre Grødalen, må eksisterende krøttersti gjennom Dalaura bli tillatt utbedret ved behov for jaging via østsiden via dalaura og enklere raskere tilsyn til fots sommerstid. Bruene har ikke vært brukt til storfe, og dette er ikke aktuelt i fremtiden heller. Her skal det kun rettes ut en enkel sti der gammel

krøttersti har gått som har vært brukt mye til dette tidligere.

Åmotan- Grøvdalen landskapsvernområde

Et av formålene med vernet er å «ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterbebyggelse, setervoller og kulturminner etter fangst, jordbruk og beitebruk utgjør en vesentlig del av landskapets egenart». Et annet formål med vernet er å «ta vare på viktig leveområde for villrein». (§2 i forskrift om verneplan for landskapsvernområdet)

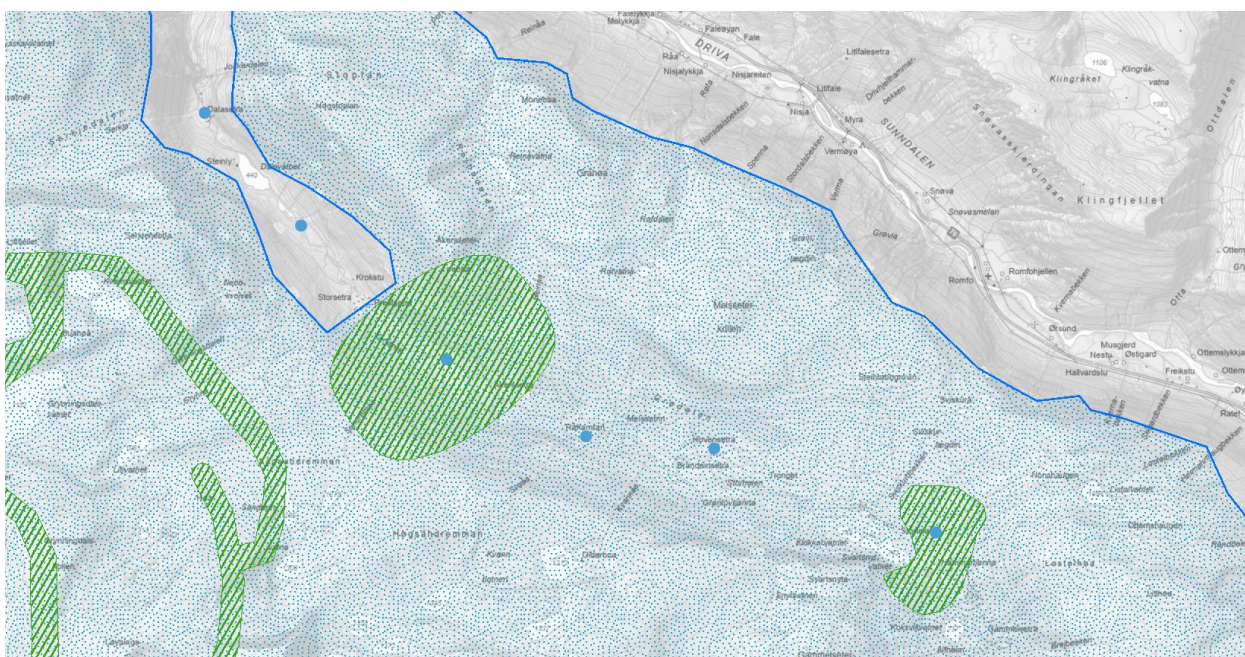
Kommunen opplyser om at beiting innenfor LVO i Nedre Grøvdalen beiteområde er essensielt for å ivareta et åpent kulturlandskap som de siste årene har grodd igjen. Parasittrykket blir mindre ved samarbeide mellom storfe og småfe. For å ivareta naturbeitemarker i dalen og de gode beiteområdene som gror igjen i raskt tempo, må dalen tas tilbake med tiltak som storfebeiting, tilrettelegging for nødvendig stutbedringer gjennom dalaura og traseen.

Kommunen legger til grunn at det er registrert en trekkvei for villrein med Storsetrinområdet, men også at trekkveien muligens ikke er i bruk av villrein i dag. Det er spesielt dette punktet de ønsker en uttalelse på.

Villreins bruk av området

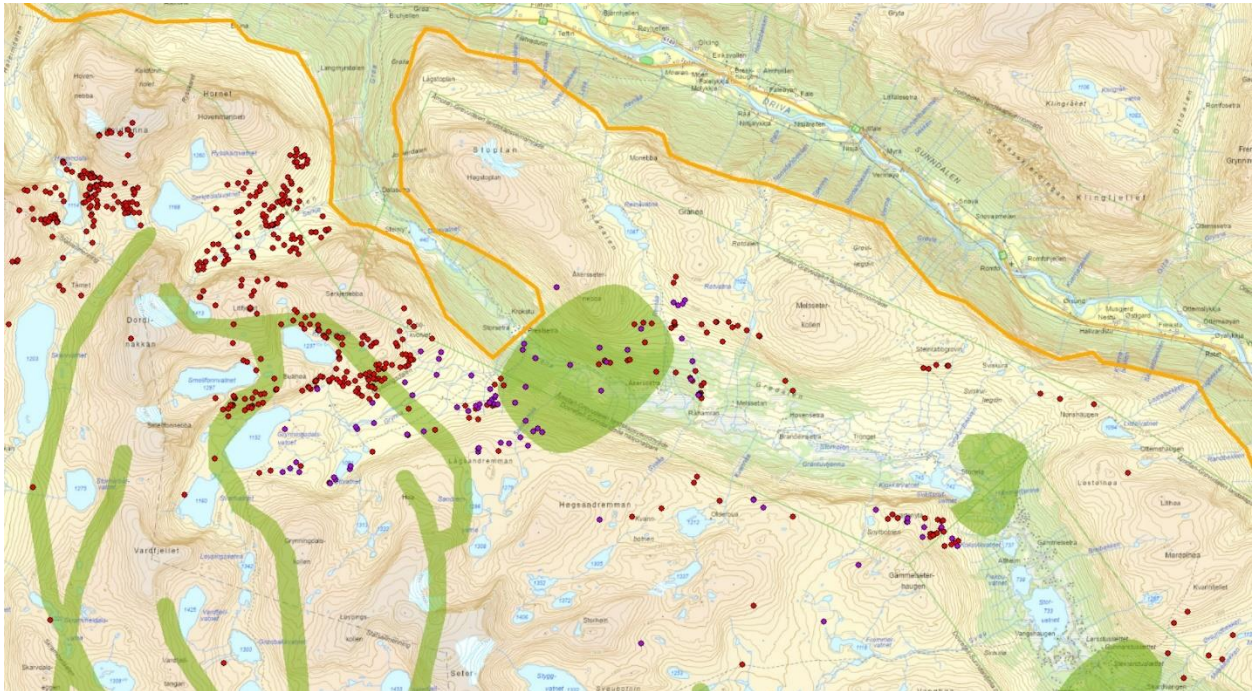
Området for de planlagte tiltakene ligger fra randsonen og inn i Snøhetta villreinområde. Det er registrert to trekkområder langs strekningen hvor tiltakene er planlagt. Dette er trekkområde ved Storsetrin-området (mellom Prestsetra og Åkersetra) og ved Stortela.

Hemfjellet, som ligger nord for Grøvdalen, er vår- og sommerbeite for bukkeflokker. Dyrene som skal til Hemfjellet benytter seg av trekkpassasjene gjennom Grøvdalen. Grøvdalen er et av fokusområdene i Snøhetta villreinområde. Det opplyses på villreinsenterets nettside at arealunnvikelsen i fokusområde Grøvdalen (SN16) per i dag er under 50 %. Vei, hytter og ferdsel i Grøvdalen kan hindre trekket nordover til Hemfjellet. De to østligste trekkene har redusert bruk, men foreløpig trekker dyra over lengre vest i dalen.

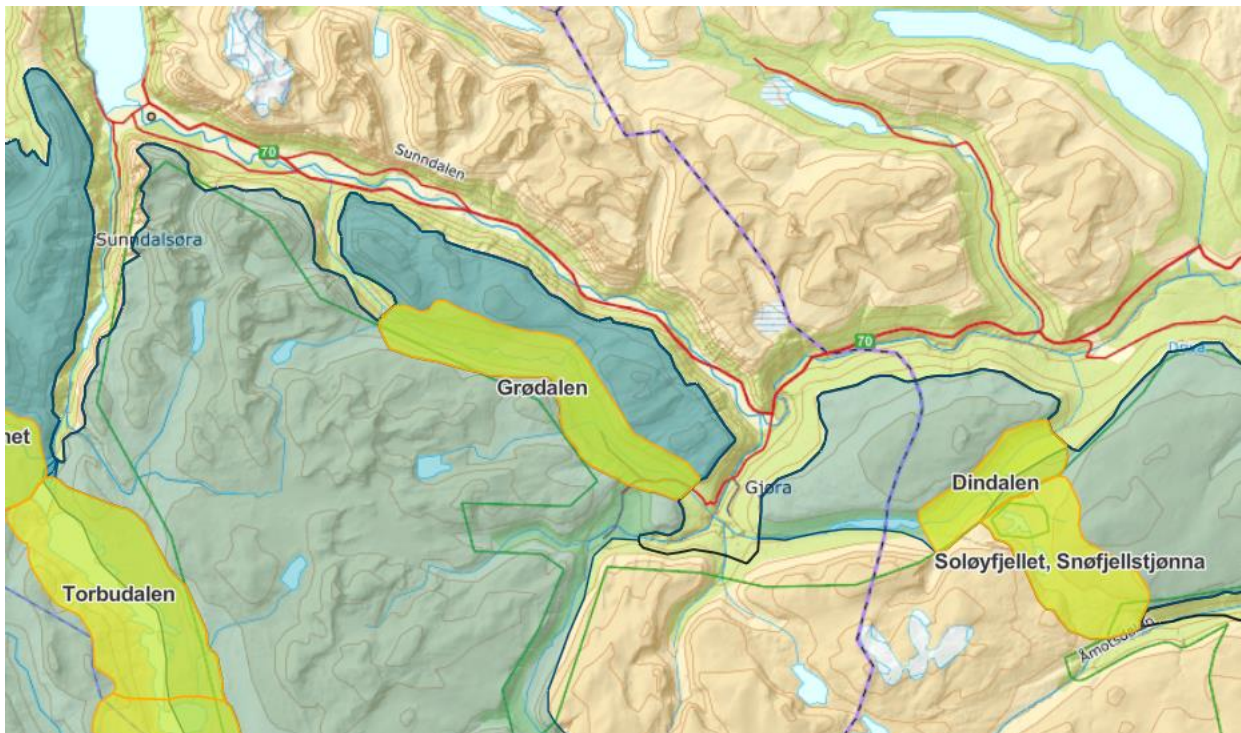
Kart fra naturbase.no som viser villreinområdet med trekkpassasjer i grønn skravur. Blå prikker markerer omtrentlig de stedene som nevnes i søknaden; Det er planlagt å fiske (rive og bygge ny) 3 bruer mellom Stortela og Hovensetra, bygge ny bru ved Høgfallet, bygge ny bru ved Torspranget og å utbedre sti mellom

Råhamran og Dalavatnet.

GPS- posisjoner viser at området er i bruk av bukk på vår/sommer.

Data fra GPS-merkede bukker forteller oss at områdene rundt Grødalen og mot Hemfjellet brukes under og etter kalvingsperioden.

Kart fra villrein.no viser fokusområdet Grødalen (SN16).

Vurdering

Norge er i dag det eneste landet i Europa som har rester av den opprinnelige ville fjellreinen, og har

derfor et spesielt ansvar for å ta vare på og forvalte villreinen slik at også fremtidige generasjoner kan oppleve levedyktig bestand av villrein. Snøhetta villreinområde er et nasjonalt villreinområde og en del av Europeisk villreinregion. Villrein er oppført som truet art på den globale rødlisten og som nært truet på den nasjonale rødlisten. Villreinen i Snøhetta er svært sky. Her reagerer reinen tidlig på menneskelige forstyrrelser og har lang fluktavstand. Villreinen lever i et ekstremt miljø og det skal lite til før villreinen blir forstyrret slik at det går på bekostning av kondisjon og reproduksjon. Villreinen i Snøhetta har utfordringer med produksjon og arealbruk. I april 2022 ble den første tilstandsklassifiseringen av de 10 nasjonale villreinområdene ferdigstilt. Seks områder ble klassifisert som dårlig, og Snøhetta villreinområde var en av disse. Med utgangspunkt i tilstanden til villreinen i Snøhetta og statusen til arten, vurderes det som svært viktig at det tas hensyn til reinens behov for bruk av trekkpassasjer og beitearealer når det planlegges inngrep i villreinområdet.

Grødalen er et populært hytte- og turområde i Sunndal kommune. Hemfjellet, som ligger nord for Grødalen, er vår- og sommerbeite for bukkeflokker. Området har til dels godt beite og selv om bruken er noe lav i dag, er det viktig å holde områdene tilgjengelig også for økt fremtidig bruk. Trekket gjennom Grødalen er redusert, og en ytterlig økning i ferdsel i området kan forsterke denne effekten. Ved mer tilrettelegging og utbedring av sti, kan man risikere at ferdselen også øker. Det er ønskelig at villreinen i Snøhetta tar i bruk flere beiteområder i større grad enn den gjør i dag, også til andre årstider enn den gjør i dag. Flere inngrep, aktiviteter og tiltak vil kun være med på å redusere de faktiske leveområdene til villreinen.

Vi kjenner godt til at en økt tilrettelegging av stier vil fort føre til mer ferdsel. Det går i dag en merket turiststi og som gjennom UT.no er reklamert som en svært krevende sommerrute. Ytterligere tilrettelegging kan føre til økt ferdsel og dermed økt menneskelig forstyrrelser. Selve arbeidet med stutbedringen kan også ha en forstyrrende effekt på villreinen og i verste fall skremme dyr fra å bruke området. Ettersom trekket antas å være i mindre bruk på høsten, vil det være en fordel om arbeidet med en eventuell stutbedring kan foregå denne tiden av året. Ellers bør bruken av motorferdsel i arbeidet begrenses til et minimum.

Forslag til vedtak

Saken er kompleks med mange innvirkende faktorer, og villreinnemnda uttaler seg kun om det villreinfaglige i saken. Nemnda vil samtidig anerkjenne at saken har mange andre positive sider, sett bort i fra virkningene på villreinen i Snøhetta villreinområde.

Villreinnemnda fraråder en utbedring av stien. Nemnda er av den oppfatning av utbedring av stier vil føre til økt ferdsel. Å legge til rette for økt ferdsel gjennom en trekkpassasje i et villreinområde som gjennom kvalitetsnormen kom ut som dårlig (rød) er vi sterkt kritiske til. Det samme gjelder aktivitet med motorisert ferdsel som bør holdes til et absolutt minimum.

Behandling

Villreinnemnda er enige i forslag til vedtak, men ønsker å endre en setning (i kursiv):

Saken er kompleks med mange innvirkende faktorer, og villreinnemnda uttaler seg kun om det villreinfaglige i saken. Nemnda vil samtidig anerkjenne at saken har mange andre positive sider, sett bort i fra virkningene på villreinen i Snøhetta villreinområde.

Villreinnemnda fraråder utbedring av stien innenfor villreinområde. Nemnda er av den oppfatning av utbedring av stier vil føre til økt ferdsel. Å legge til rette for økt ferdsel gjennom en trekkpassasje i et villreinområde som gjennom kvalitetsnormen kom ut som dårlig (rød) er vi sterkt kritiske til. Det samme gjelder aktivitet med motorisert ferdsel som bør holdes til et absolutt minimum.

Vedtak

Saken er kompleks med mange innvirkende faktorer, og villreinnemnda uttaler seg kun om det villreinfaglige i saken. Nemnda vil samtidig anerkjenne at saken har mange andre positive sider, sett bort i fra virkningene på villreinen i Snøhetta villreinområde.

Villreinnemnda fraråder utbedring av stien innenfor villreinområde. Nemnda er av den oppfatning av utbedring av stier vil føre til økt ferdsel. Å legge til rette for økt ferdsel gjennom en trekkpassasje i et villreinområde som gjennom kvalitetsnormen kom ut som dårlig (rød) er vi sterkt kritiske til. Det samme gjelder aktivitet med motorisert ferdsel som bør holdes til et absolutt minimum.

45-2023 – Høring - Søknad om masseuttak ved Markbulidammen, Folldal kommune

Saksopplysninger

Villreinnemnda har mottatt høringsdokumenter fra Folldal kommune for søknad om masseuttak ved Markbulidammen (på vegne av Einunndalsvegen SA).

Det omsøkte masseuttaket er på omtrent 6000 m³, og skal ha som formål å forsyne de tilliggende setervegene ved Markbulidammen med grus til vedlikehold. Bruksinteresser tilsvarer 70 % jordbruk (setervirksomhet) og 30 % andre interesser (privat hytte og kraftverk). For å gjennomføre tiltaket skal det leies inn knuseverk. Massene skal knuses til veggrus og brukes til vedlikehold av Markbulivegen og tilliggende seterveger. Massene deponeres på tiltaksområdet. Det vises på kart at det har vært tatt ut masser der tidligere. Planlagt oppstart er høsten 2023. Regional plan for Dovrefjellområdet (Snøhetta og Knutshø) punkt 3.13 sier at planen ikke legger opp til restriksjoner i eksisterende uttak, eller godkjente planer om uttak.

Kommunen anser tiltaket som et praktisk og nødvendig tiltak for å vedlikeholde setervegnettet rundt Markbulidammen. Ved å knuse og lagre massene nært vegnettet, blir det mindre og kortere transport. Aktiviteten på tiltaksområdet bør foregå utenfor de tidene hvor villrein befinner seg i nærheten. Kommunen anser tiltaket som akseptabelt så lenge arbeidet utføres på en slik måte at det ikke er til skade for naturmangfoldet eller kjente kulturminner. Driftsplan og plan for opprydding foreligger så langt ikke, men vil bli etterspurt videre i søknadsprosessen.

Villreinens bruk av området

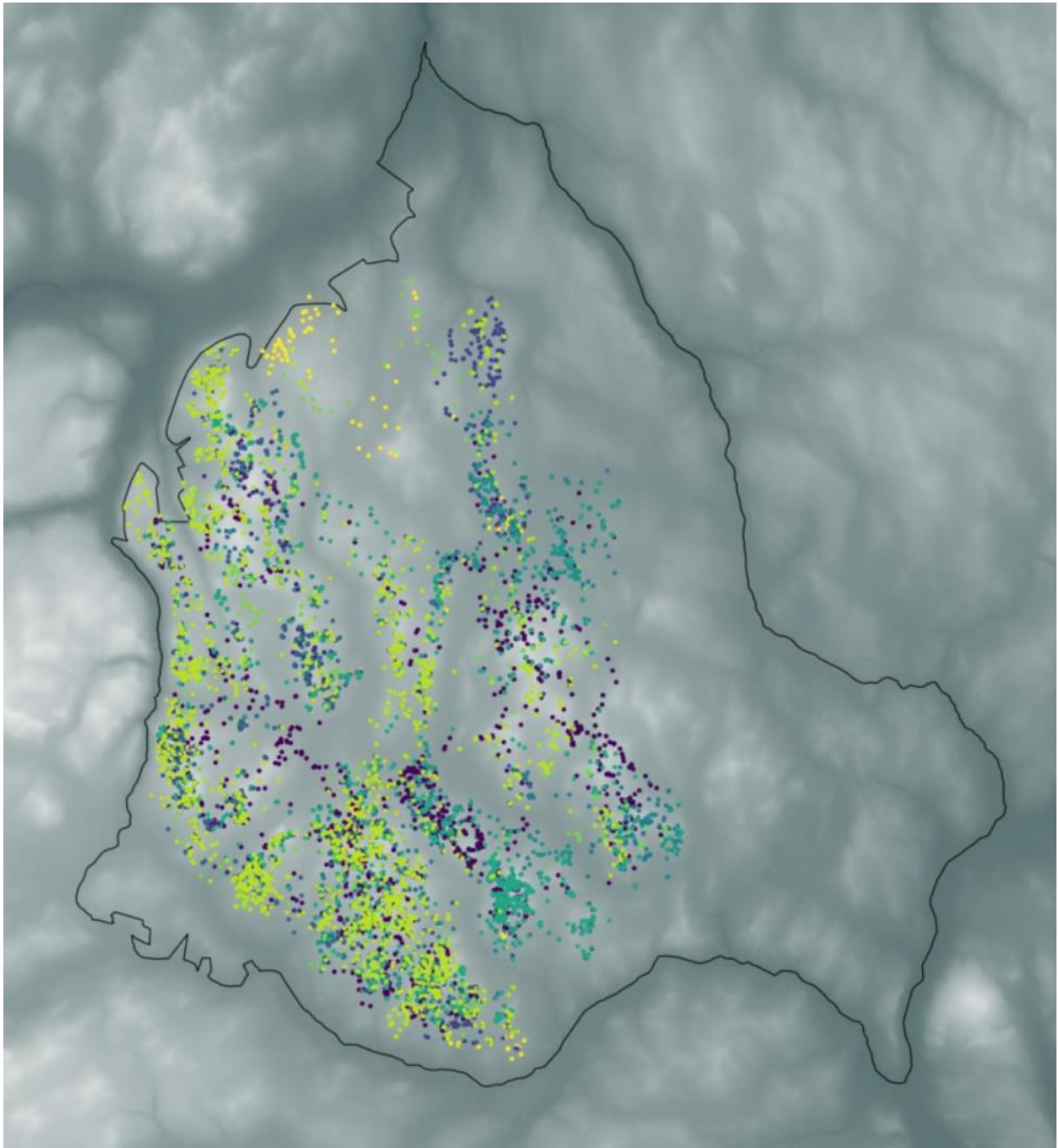
Området for masseuttak og vegene det skal drives vedlikehold på, ligger innenfor Knutshø villreinområde. Det aktuelle området er en del av helårsbeitet for villreinen i Knutshø som er registrert i naturbase.no. Området ligger så nært det registrerte trekkområdet for villrein at det må ses i sammenheng. Området ligger i utkanten av vinterbeite og hele området regnes som sommer- og høstbeite. Området er sporadisk brukt som vårbeite for bukk. Det er gjort registreringer av villrein i nærheten av tiltaksområdet gjennom alle årstidene.

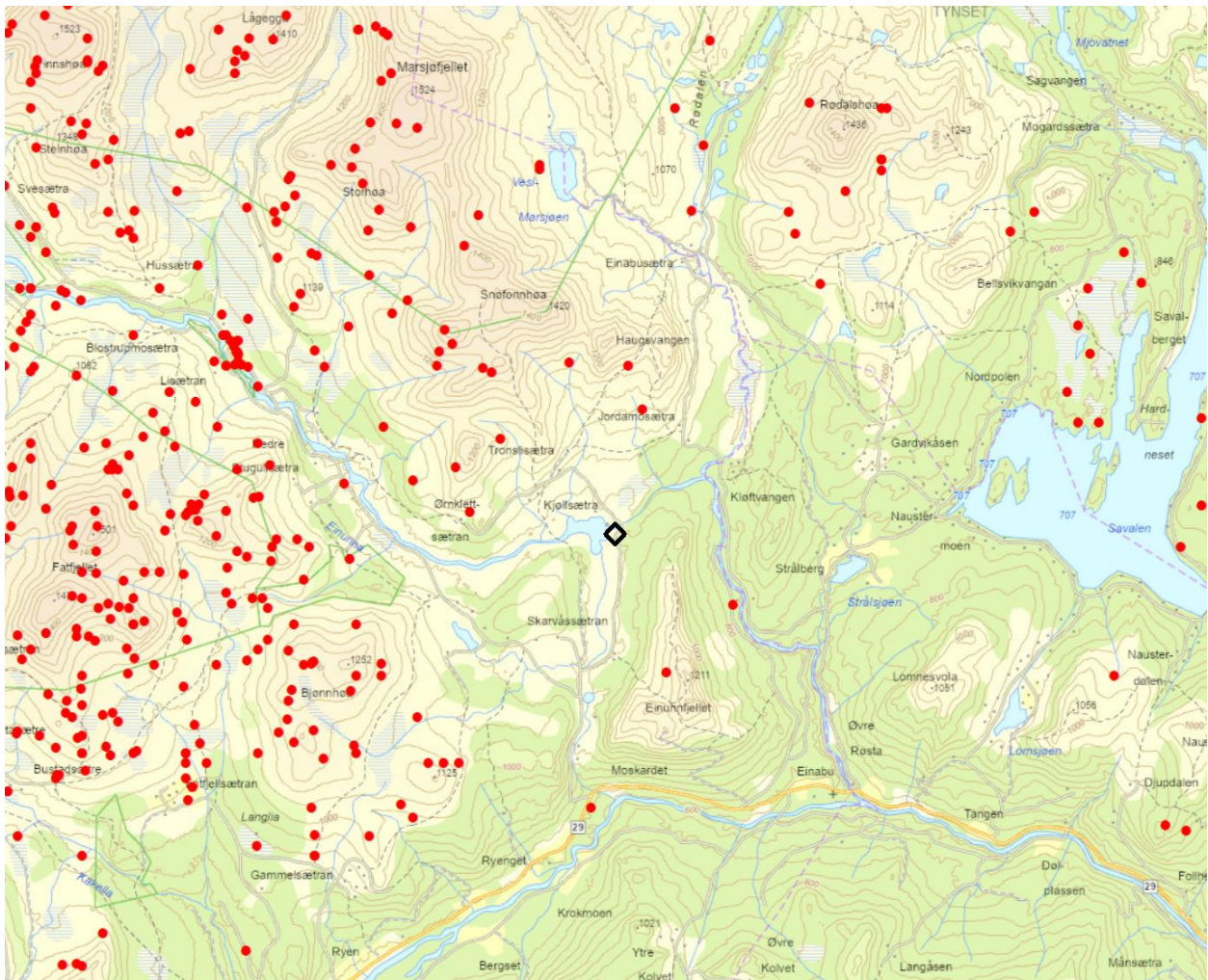
Kart fra naturbase.no som viser trekkområde for villrein (grønn skravur) som ligger i nærheten av området for masseuttak ved Markbulidammen (rødt omriss).

Gjennom GPS-prosjektet er det ikke registrert villrein i umiddelbar nærhet, men samtidig så ble det under villreinjakten observert at villreinen benyttet mye av området nord for Markbulidammen.

«Kartlegging av villreinens arealbruk kan brukes til å forutsi hvordan villreinen sannsynligvis vil bruke ulike arealer til gitte tidspunkt. F.eks. medfører naturlig variasjon i beite, topografi og klimatiske forhold usikkerhet i slike forutsigelser. I tillegg påvirker menneskeskapte inngrep og forstyrrelser villreinens arealbruk. Kartleggingsarbeidet har et rent faglig perspektiv. Villreinen er en art som normalt har en dynamisk beitebruk over tid. I naturen er det sjelden markerte grenser i villreinens bruk av områder. En kan derfor ikke se på grensene i kartet som absolutte avgrensninger, men de må sees som visualiseringer av reinens sannsynlige arealbruk» (villrein.no).

Kart fra NINA over GPS-merkede villrein i Knutshø under villreinjakten. Blå firkant markerer tiltaksområdet.

Kartet viser registreringer av villrein (røde prikker) fra artskart.no og tiltaksområdet (svart omriss).

Vurdering

Norge er i dag det eneste landet i Europa som har rester av den opprinnelige ville fjellreinen, og har derfor et spesielt ansvar for å ta vare på og forvalte villreinen slik at også fremtidige generasjoner kan oppleve levedyktig bestand av villrein. Knutshø villreinområde er et nasjonalt villreinområde og en del av Europeisk villreinregion. Villrein er oppført som truet art på den globale rødlisten og som nært truet på den nasjonale rødlisten. Villreinen i Knutshø vurderes som svært verdifull. Villreinen i Knutshø har store utfordringer med produksjon og til dels arealbruk. I april 2022 ble den første tilstandsklassifiseringen av de 10 nasjonale villreinområdene ferdigstilt. Helhetsvurderingen medførte at Knutshø villreinområde ble klassifisert til dårlig kvalitet.

Villreinen i Knutshø er også svært sky. Her reagerer reinen tidlig på menneskelige forstyrrelser og har lang fluktavstand. Villreinen lever i et ekstremt miljø og det skal lite til før villreinen blir forstyrret slik at det går på bekostning av kondisjon og reproduksjon. Med utgangspunkt i tilstanden til villreinen i Knutshø og statusen til arten, vurderes det som svært viktig at det tas hensyn til reinens behov for bruk av trekk, kalvings- og beitearealer når det planlegges arealinngrep i villreinområdet.

Området for planlagt masseuttak ligger i utkanten av en kjent trekkpassasje. Området er tidligere benyttet som et masseuttak og ligger rett ved annen infrastruktur. Plasseringen vurderes derfor som ok. Massene skal knuses og bearbeides på stedet, og dette vil medføre en del aktivitet i villreinområdet som kan forstyrre villreinen. Det anses i dette tilfellet som positivt at massene knuses og lagres nært vegnettet der det skal brukes. Det vil bety mindre trafikk og aktivitet i andre

og mer sårbare områder.

Det er planlagt at aktiviteten skal foregå utenfor tider hvor villrein befinner seg i nærheten. Sekretariatet vurderer at det kan bli noen utfordringer knyttet til dette da aktiviteten må foregå på snøfri grunn og at eventuell aktivitet av villrein i området er mest aktuell i barmarksperioden. Vi forutsetter derfor at tiltakshaver gjør løpende vurderinger og avbryter aktiviteten om det skulle være villrein i nærheten. Villreinen benytter seg av områdene like nord for Markbulidammen når det er jakt, og vil derfor anbefale at tiltaket gjennomføres etter villreinjakta for å unngå at aktiviteten gir kumulative effekter. Videre anbefaler vi at det settes opp en plan for opprydding og revegetering av masseuttaket før igangsettelse av tiltaket.

Forslag til vedtak

Villreinnemnda vurderer plasseringen av masseuttaket som ok. Massene skal knuses og bearbeides på stedet, og dette vil medføre en del aktivitet i villreinområdet som kan forstyrre villreinen. Det anses i dette tilfellet som positivt at massene knuses og lagres nært vegnettet der det skal brukes. Det vil bety mindre trafikk og aktivitet i andre, og mer sårbare områder.

Villreinnemnda forutsetter derfor at tiltakshaver gjør løpende vurderinger og avbryter aktiviteten om det skulle være villrein i nærheten. Villreinen kan benytte seg av områdene like nord for Markbulidammen når det er jakt, og vi vil derfor anbefale at tiltaket gjennomføres etter villreinjakta for å unngå at aktiviteten gir kumulative effekter. Videre anbefaler villreinnemnda at det settes opp en plan for opprydding og revegetering av masseuttaket før igangsettelse av tiltaket.

Behandling

Villreinnemnda er enige i forslag til vedtak. Samtidig påpeker de at dette er en unik mulighet for noen, om det skulle være forskere, studenter eller konsulenter, til å undersøke effektene på villreinen av slike tiltak.

Vedtak

Villreinnemnda vurderer plasseringen av masseuttaket som ok. Massene skal knuses og bearbeides på stedet, og dette vil medføre en del aktivitet i villreinområdet som kan forstyrre villreinen. Det anses i dette tilfellet som positivt at massene knuses og lagres nært vegnettet der det skal brukes. Det vil bety mindre trafikk og aktivitet i andre, og mer sårbare områder.

Villreinnemnda forutsetter derfor at tiltakshaver gjør løpende vurderinger og avbryter aktiviteten om det skulle være villrein i nærheten. Villreinen kan benytte seg av områdene like nord for Markbulidammen når det er jakt, og vi vil derfor anbefale at tiltaket gjennomføres etter villreinjakta for å unngå at aktiviteten gir kumulative effekter. Videre anbefaler villreinnemnda at det settes opp en plan for opprydding og revegetering av masseuttaket før igangsettelse av tiltaket.

Villreinnemnda påpeker at dette er en unik mulighet for noen, om det skulle være forskere, studenter eller konsulenter, til å undersøke effektene på villreinen av slike tiltak.

46-2023 – Høring – Søknad om masseuttak til egen gårdsveg – Holbekkmyra masseuttak – Alvdal kommune

Saksopplysninger

Alvdal kommune har mottatt en søknad som gjelder tillatelse til masseuttak på totalt 1500 m³. Søker er Olav Strypet, og masseuttaket skal ha som formål å forsyne egen gårdsveg med grus til vedlikehold. Søker er grunneier og eneste interessent i tiltaket. Bruksinteresser tilsvarer 70 % jordbruk (skog- og jordbruk) og 30 % andre interesser (privat hytte).

Massene er en blanding/mellomting av grus og sand, og skal brukes som de er til vedlikehold. Planlagt oppstart er høst 2023, og det skal tas ut ca. 500 m³ hvert år i tre år, totalt 1500 m³. Det står videre i søknaden at det er en plan for opprydding og tilbakeføring når tiltaket er gjennomført, gjennom planering og revegetering.

Det vises i kart at det har vært tatt ut masser her tidligere. Søker har på forhånd sendt varsel til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) om oppstart av drift av massetak ved Holbekkmyra masseuttak, jf. minerallovens § 42. Meldingen bekreftes av DMF 14. august 2023, med orientering om plikter ved drift.

Alvdal kommune behandler tiltaket med hjemmel i landbruksveiforskriften, og har ikke funnet at tiltaket vil berøre (direkte eller indirekte) registrerte forekomster av miljøverdier eller kulturminner utover at det som listes opp under.

Følgende registrerte forekomster er funnet i området:

1. Villrein: tiltaket ligger innenfor leveområde for villrein i Knutshø. NIBIO Kilden viser at det er definert som barmarksbeite/sommer- og høst.

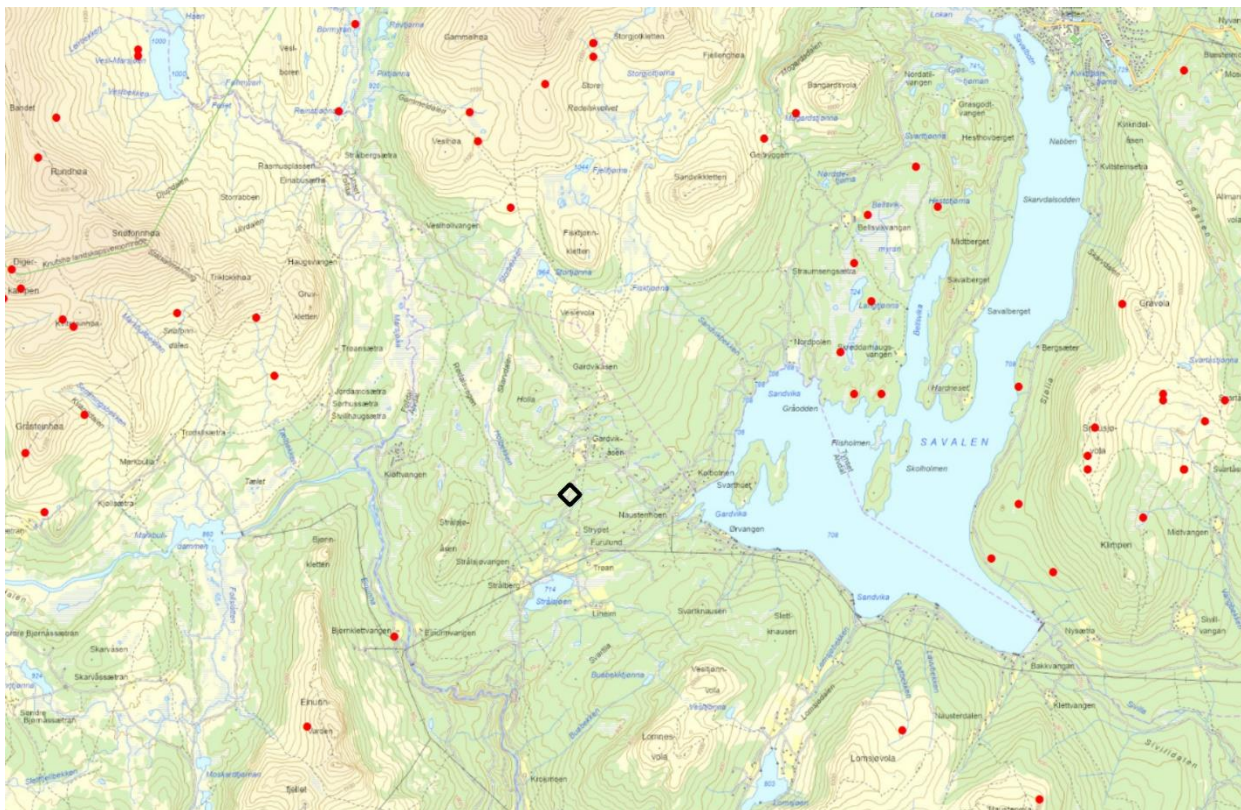
Regional plan for Dovrefjellområdet (Snøhetta og Knutshø) punkt 3.13 sier at planen ikke legger opp til restriksjoner i eksisterende uttak, eller godkjente planer om uttak. I plankartet ligger tiltaket i BS3 (bufferzone) på grensa til BO-området (bygdenært område).

2. Tiltaket ligger i et område som har LNRF-status i kommuneplan for Alvdal, som normalt tillater nødvendige tiltak knytta til utøvelse av primærnæring.

Kommunen anser tiltaket som et praktisk og nødvendig tiltak for å vedlikeholde vegnettet rundt Holbekkmyra masseuttak. Ved å bruke massene nært vegnettet, blir det mindre og kortere transport. Massene skal brukes som de er, så det vil ikke bli like mye aktivitet som om de skulle knuses/bearbeides. Aktiviteten på tiltaksområdet bør foregå utenfor de tidene hvor eventuell villrein befinner seg i nærheten. Slik vil ikke tiltaket komme i konflikt med dette. Kommunen anser tiltaket som akseptabelt så lenge arbeidet utføres på en slik måte at det ikke er til skade for naturmangfoldet.

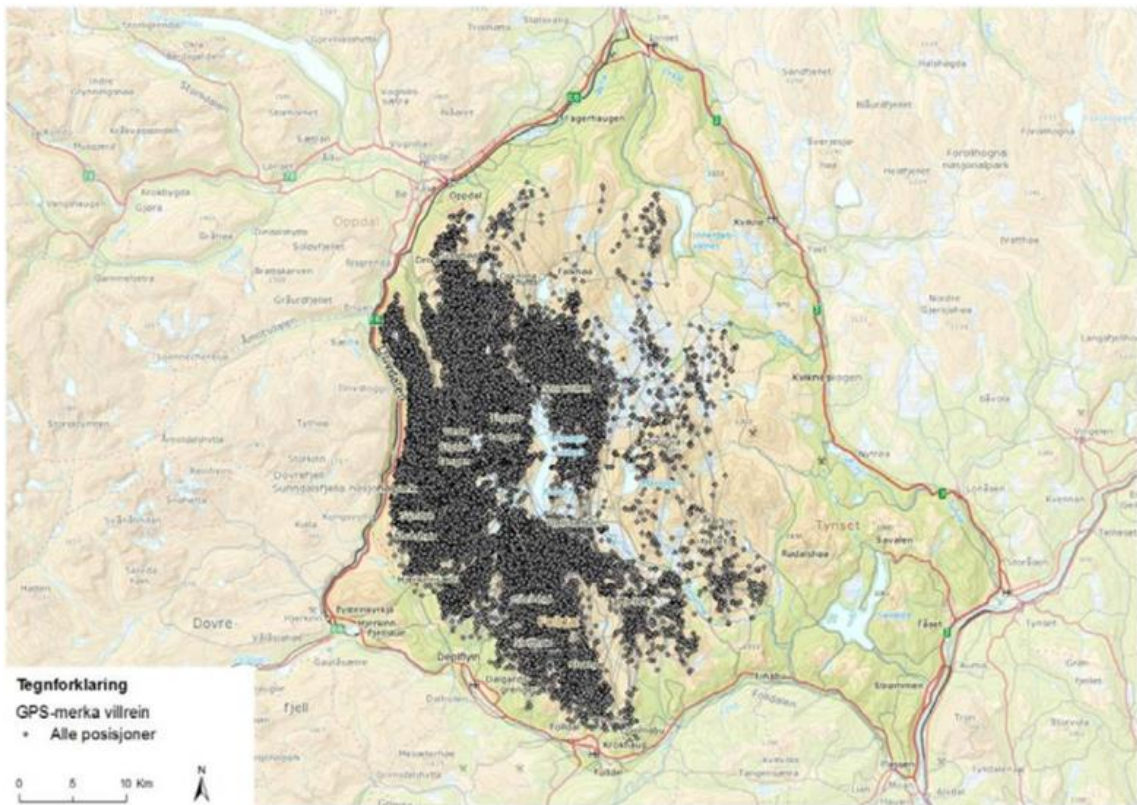
Tiltaket ligger innenfor Knutshø villreinområde og Alvdal kommune har derfor sendt høringen til nemnda for uttalelse.

Villreins arealbruk av området

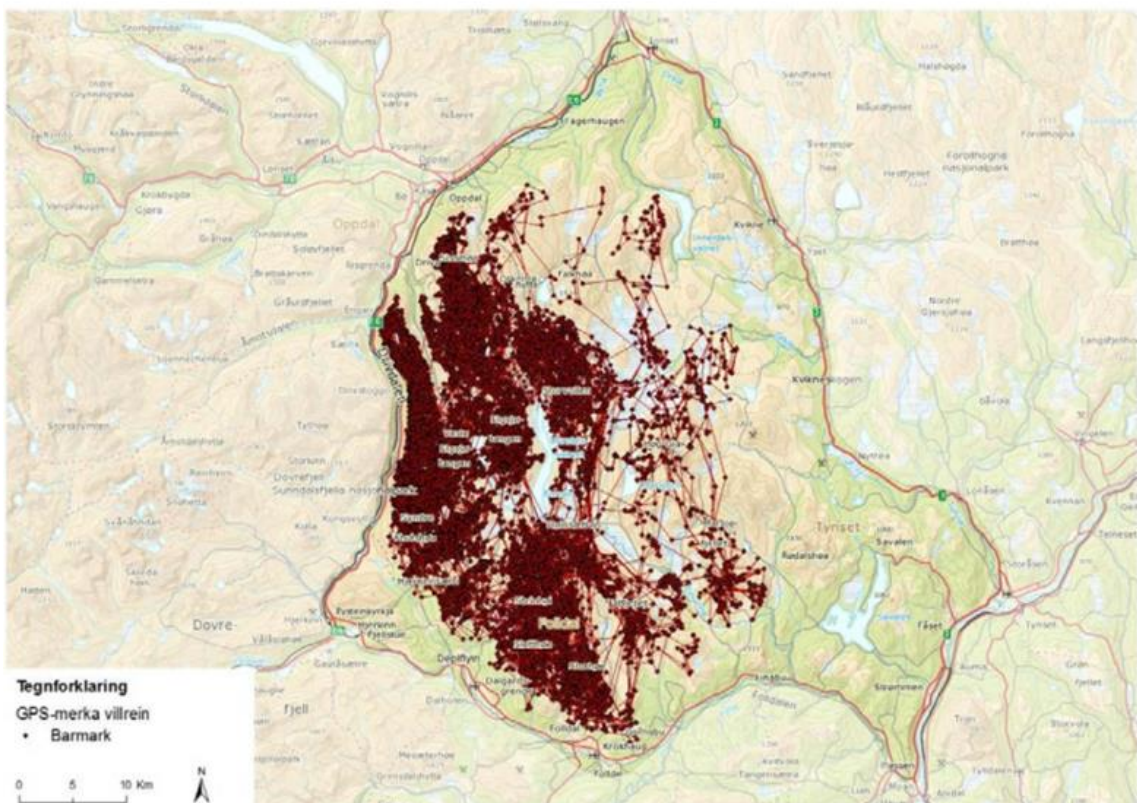

Kart over masseuttaket (svart firkant) og SettRein (fra <https://settrein.miljodirektoratet.no/Villreinobservasjoner.aspx>, fra 1963 til og med 2019 i røde prikker).

Her er kart hentet fra NINA rapport 1019 om villreins arealbruk i Knutshø. Der første figur 29a gir viser GPS-merket villrein (i perioden 2010 til og med 2013) gjennom hele året. Figur 29b viser GPS-merket villrein (2010-2013), men i barmaksperioden fra 1. mai til 1. november.

Figur 29a. Alle GPS-posisjoner på 3 timers intervall gjennom hele året i prosjektperioden.

Figur 29b. Alle GPS-posisjoner på 3 timers intervall i barmarksesongen (1. mai til 1. november) i prosjektperioden.

Vurdering

Det er i tiltaksområdet ikke observert villrein eller registrert GPS-merket villrein. Vi kan se at villreinen bruker området like i vest, men lite videre ned mot Strålsjøen. Området er ikke pekt ut som et eget fokusområde knyttet til problematikk rundt trekkpassasjer og arealunnavvikelse. Området fungerer som et barmarksbeite, slik store deler av Knutshø gjør. Det er likevel viktig å huske på at selv om området ikke er pekt ut som spesielt viktig for trekk, kalving, sommer-, høst- eller vinterbeite, så må vi vurdere den totale belastningen av hvert tiltak. Kartene blir faglige perspektiv som visualiser arealbruken.

Kvalitetsnormen har pekt på at det lyser rødt for villreinen i Knutshø, og at dagens situasjon ikke fungerer. Selv om villreinen ikke har brukt området i utstrakt grad, så kan området være viktig for at lyset skal bli grønt. Arten har en dynamisk beitebruk, og følger ikke alltid de grensene som vi mener kan være nok til å unngå arealunnavvikelse, ulike beiter, trekkveier m.m.

Tiltaket skal foregå i et eksisterende masseuttak, i en begrenset tidsperiode på tre år. Massene som tas ut skal brukes til vedlikehold av egen gårdsveg. Masse skal brukes uten at det skal foregå aktivitet som knusing/bearbeiding. Det er en plan for opprydding og tilbakeføring etter gjennomføring av tiltak, gjennom planering og revegetering.

Det er planlagt at aktiviteten skal foregå utenfor tider hvor villrein befinner seg i nærheten. Sekretariatet vurderer at det kan bli noen utfordringer knyttet til dette da aktiviteten må foregå på snøfri grunn og at eventuell aktivitet av villrein i området er mest aktuell i barmarksperioden. Vi forutsetter derfor at tiltakshaver gjør løpende vurderinger og avbryter aktiviteten om det skulle være villrein i nærheten.

Forslag til vedtak

Fordi aktiviteten skal foregå utenfor tider hvor villrein befinner seg i nærheten, aktiviteten skjer i en begrenset tidsperiode, skal brukes til vedlikehold av egen gårdsveg, aktiviteten skjer uten knuse/bearbeidingsvirksomhet og at det er en plan for tilbakeføring og revegetering, så har vi ingen merknad til denne saken.

Behandling

Villreinnemnda er enige i forslag til vedtak.

Vedtak

Fordi aktiviteten skal foregå utenfor tider hvor villrein befinner seg i nærheten, aktiviteten skjer i en begrenset tidsperiode, skal brukes til vedlikehold av egen gårdsveg, aktiviteten skjer uten knuse/bearbeidingsvirksomhet og at det er en plan for tilbakeføring og revegetering, så har vi ingen merknad til denne saken.

47-2023 - Innspillsmøte stortingsmelding

Bakgrunn

Villreinnemnda har mottatt en invitasjon fra Klima- og miljødepartementet (KLD) til et digitalt møte, hvor de ønsker innspill til ny politikk i stortingsmelding for å bedre tilstanden for villrein. KLD har skissert fem overordnede politikkområder der man ser det kan være behov for nye eller sterkere tiltak og virkemidler:

- 1) Bestandsforvaltning
- 2) Dyrehelse
- 3) Arealforvaltning
- 4) Restaurering
- 5) Ferdsel

Møtet skal foregå 18. september kl. 10-13. Påmeldingsfrist er 10. september. Det ønskes konkrete forslag til endring i dagens politikk, og de som ønsker å ytre seg bes om å forberede et muntlig innlegg på inntil fem minutter.

Det bes også om skriftlige innspill på ny politikk til stortingsmeldingen, med frist 1. oktober 2023. Alle som ønsker det, kan uttale seg, selv om de ikke deltar på innspillsmøtet.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-ber-om-innspill-til-ny-villreinvertikk/id2992768/>

Vurdering

Arealforvaltningen er et aktuelt tema å levere et innspill på. Her er et utdrag fra en artikkel fra OPP.no (03. september 2023):

«[...]En «bit-for-bit»-utbygging i mange av leveområdene påvirker villreinens livsgrunnlag negativt, påpeker departementet.

*Likevel vil ikke statssekretær **Kjersti Bjørnstad (Sp)** varsle strengere regler som hindrer kommunene i å åpne stadig nye områder for hytter.*

– Det er for tidlig å ta stilling til om vi skal legge nye føringer for kommunenes arealplanlegging i villreinområdene. Vi er nå inne i en fase i meldingsarbeidet der vi ber om konkrete innspill blant annet på fremtidig arealforvaltning. Arealforvaltning er viktig å vurdere når vi nå ønsker å forbedre forholdene for villrein, skriver hun i et svar sendt på epost til NTB.»

Her pekes det videre på at det er kommunene som sitter med ansvaret. Samtidig presses de mellom å ta hensyn til villrein og næringsutvikling og befolkningsvekst. For flere av kommunene rundt Snøhetta og Knutshø så betyr dette hytteutbygging. Kommunene havner da i en situasjon der de konkurrerer med hverandre om mulige hytteeiere og turister.

Økonomi til gjennomføring. Prosjekter, overvåkning, effektmåling, kompensasjonsordninger og restaurering kan være aktuelle tiltak som vil koste mye å gjennomføre. I dag er det ikke avsatt andre midler enn villreinfondsmidler fra vilkårsrevisjonene etter kraftutbyggingene. Dette vil ikke være nok om samfunnet ønsker å overholde sitt nasjonale og internasjonale ansvar for villreinen i Snøhetta og Knutshø.

KLD skriver blant annet i sin invitasjon til innspill at «[...] det kan være snakk om å utrede eksisterende eller nye virkemidler for ferdselsrestriksjoner, for eksempel i enkelte deler av villreinområdene og for enkelte tider av året, der villrein er særlig sårbar for forstyrrelser.» Gundersen og Singsaas (2023) har skrevet en fagfelleurdert artikkel om forvaltning av hensynsfull ferdsel i villreinområder. Der de

finner at villreinen påvirkes lokalt, regionalt og kumulativt av menneskelig ferdsel. De tar til orde for løsningen ligger i nye og sterkere virkemidler for miljøforvaltningen for å regulere ferdselen i villreinområdene. Med bakgrunn i dette og de påpekte utfordringene knyttet til ferdsel i Snøhetta og Knutshø villreinområder gjennom kvalitetsnormen, så vil det være naturlig at nemnda uttaler seg om tematikken ferdsel.

Forslag til vedtak

Villreinnemnda vil levere et skriftlig innspill til Klima- og miljødepartementet. Innspillet skal omhandle arealforvaltning, økonomi og ferdsel. Innspillet forfattes av sekretariatet med bakgrunn i behandlingen i nemndmøtet den 7. september 2023. Innspillet sendes til godkjenning til leder av villreinnemnda før innsendelse innen fristen den 01. oktober 2023.

Behandling

Villreinnemnda er temaene (arealforvaltning, økonomi og ferdsel) i forslaget til vedtak. I tillegg bes sekretariatet å skrive noe om mineralutvinning, lavtflyving fra forsvaret og at naturmangfoldloven må styrkes. Om det skulle komme flere innspill fra medlemmene så kan disse sendes til sekretariatet som utarbeider et forslag som sendes til godkjenning til lederen før fristen den 01. oktober 2023.

I tillegg ber nemnda om at sekretariatet utarbeider et kort innlegg som nemndslederen holde i møtet den 18. september.

Vedtak

Villreinnemnda er temaene (arealforvaltning, økonomi og ferdsel) i forslaget til vedtak. I tillegg bes sekretariatet å skrive noe om mineralutvinning, lavtflyving fra forsvaret og at naturmangfoldloven må styrkes. Om det skulle komme flere innspill fra medlemmene så kan disse sendes til sekretariatet som utarbeider et forslag som sendes til godkjenning til lederen før fristen den 01. oktober 2023.

I tillegg ber nemnda om at sekretariatet utarbeider et kort innlegg som nemndslederen holde i møtet den 18. september.

48-2023 – Årsmelding 2022 – Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder

Saksopplysninger

Utkast til årsmelding for 2022 for Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder er vedlagt.

Forslag til vedtak

Årsmeldingen for 2022 for Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder godkjennes. Årsmeldingen distribueres til kommuner, statsforvaltere, fylkeskommuner, fjellstyrer, Villreinsenteret, Miljødirektoratet, villreinutvalg og Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparkstyre.

Behandling

Villreinnemnda er enige i forslag til vedtak.

Vedtak

Årsmeldingen for 2022 for Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø villreinområder godkjennes. Årsmeldingen distribueres til kommuner, statsforvaltere, fylkeskommuner, fjellstyrer, Villreinsenteret, Miljødirektoratet, villreinutvalg og Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparkstyre.

49-2023 – Eventuelt

Informasjon fra Snøhetta villreinutvalg:

«Snøhetta vest

Felt 13 dyr så langt, hvorav 3 kalver. (det som er innrapportert)

Det meste av dyrene står på Sør/Vestsiden av Aursjøveien, ikke i Stordalen som tidligere år. (virker som om tilnærmet all kalving har foregått på sørsiden) ikke vanlig, men det er ikke ferdsel som er årsaken til «ikke bruk» av Stordalen.

Generelt inntrykk fra jegerne er at det er få kalver, men også mye bukk observert.

Snøhetta øst

80 dyr rapportert felt så lang.

Dyrene stod i det gamle skytefeltet når jakta startet (Dovre har bare 10 % av kvoten)

relativt lite bevegelse på dyr de første 14 dagene. (selvfølgelig noe pga vinden) men aller mest i

Grisungdalen/Vålåsjøhøa og mot Kolla

i helga som var beveget dyrene seg inn i mer indre områder, grunnet nordlig vind, og står og er fortsatt i Åmotsdalen, Høgtangen, Nonsfjellet, Leirsjøtelet.

Lav felling, men ikke alt er rapportert.

Dyrene har ikke stått «lett» tilgjengelig hverken i Oppdal eller Lesja. Dette medfører lavere felling, og så vises det godt at jegertrykket også er vesentlig mindre med lavere kvoter.

Dermed mindre bevegelse i dyrene.

Lav felling tåles greit.»

Tilleggsinformasjon:

Snøhetta Villreinutvalg har sendt et brev til NINA for å forbedre tellingene.

Utvalgene i Snøhetta og Knutshø har også sendt et brev til Miljødirektoratet om hvor viktig det er å igangsette et prosjekt med GPS-merkede dyr.